

## บทที่ 5

### สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงพรรณนา (Descriptive Study) เพื่อศึกษาบทบาททางการเมืองของนายบัญญัติ บรรทัดฐาน ในฐานะหัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ ระหว่าง พ.ศ. 2546 - พ.ศ. 2548 ทั้งในบทบาทของการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในสภา และบทบาทสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนอกสภา รวมถึงบทบาทของหัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ว่าเป็นอย่างไร โดยมีผลการวิจัยดังนี้

#### 1. สรุปการวิจัย

##### 1.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนด วัตถุประสงค์ในการวิจัยคือ เพื่อศึกษาบทบาททางการเมืองของนายบัญญัติ บรรทัดฐาน ในช่วงที่ดำรงตำแหน่งหัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ ระหว่าง พ.ศ. 2546 - พ.ศ. 2548

##### 1.2 วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องบทบาททางการเมืองของนายบัญญัติ บรรทัดฐาน ในช่วงที่ดำรงตำแหน่งหัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์นี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้การวิจัยเอกสารที่เกี่ยวข้อง ประกอบกับการสังเกตการณ์ และการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ซึ่งประกอบด้วย นายบัญญัติ บรรทัดฐาน บุคคลที่ใกล้ชิดและแวดล้อมนายบัญญัติซึ่งมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนให้นายบัญญัติเป็นหัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ บุคคลที่อยู่นอกพรรคประชาธิปัตย์และเป็นผู้แข่งขันทางการเมืองของพรรคประชาธิปัตย์ตลอดมาคือ สมาชิกพรรคเพื่อไทย สมาชิกพรรคการเมืองใหม่ รวมถึงผู้ให้ข้อมูลซึ่งมิได้สังกัดพรรคการเมืองใดๆคือ สื่อมวลชน ผู้นำองค์กรภาคประชาชน และผู้ทรงคุณวุฒิ หรือนักวิชาการ เพื่อจะได้ข้อมูลที่รอบด้านกระจ่างชัดทุกด้านของบทบาททางการเมืองของนายบัญญัติ บรรทัดฐาน ในฐานะหัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์

โดยมีแบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล จากการสัมภาษณ์สนทนาเจาะลึกแบบตัวต่อตัว ระหว่างผู้สัมภาษณ์กับกลุ่มตัวอย่าง(เทปบันทึกเสียง) มีการกำหนดประเด็นคำถามที่แน่นอนที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ซึ่งนักวิชาการเป็นผู้ตรวจ

ประเด็นคำถามเพื่อความถูกต้องแล้ว จากนั้นจึงนำเทปจากการสัมภาษณ์มาถอดคำสัมภาษณ์ทั้งหมดแบบคำต่อคำ รวมถึงการจัดเตรียมข้อมูลจากเอกสารให้มีความครบถ้วนสมบูรณ์ และดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยนำเสนอเชิงการพรรณนา เพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยว่า บทบาททางการเมืองของนายบุญยัติ บรรทัดฐาน ในช่วงที่ดำรงตำแหน่งหัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ ระหว่าง พ.ศ. 2546 – พ.ศ. 2548 และประเด็นปัญหาวิจัย คือ บทบาทภายในสภา บทบาทภายนอกสภา และบทบาทการเป็นหัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ว่าเป็นอย่างไร

### 1.3 ผลการวิจัย

บทบาททางการเมืองของนายบุญยัติ บรรทัดฐาน เกิดจากการไม่ได้รับความเป็นธรรมจากระบบราชการที่มีต่อคนในหมู่บ้านของชุมชนชาวอำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งเป็นบ้านเกิดของนายบุญยัติ ประกอบกับนายบุญยัติมีโอกาสอ่านหนังสือของฝ่ายซ้ายคู่กันมากับหนังสือก้าวหน้าทั้งหลายของสังคม จึงทำให้เป็นคนหัวก้าวหน้าชอบความคิดฝ่ายซ้าย มีความตื่นตัว รักความเป็นธรรม และอยากจะช่วยพัฒนาการเมืองมาตั้งแต่เด็ก ดังนั้นเมื่อเรียนจบกฎหมายที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ก็เลือกเข้ารับราชการ เพื่อเรียนรู้ระบบราชการไทยและการเมืองในห้องถิ่น ซึ่งเป็นการเตรียมตัวเพื่อมาเป็นผู้แทนราษฎรหรือเพื่อมาเป็นนักการเมืองนั่นเอง โดยนายบุญยัติเริ่มชีวิตการเมืองด้วยการลงสมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสุราษฎร์ธานีในนามพรรคประชาธิปัตย์ครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. 2518 ซึ่งนับได้ว่าเป็นการเริ่มต้นชีวิตการทำงานครั้งใหม่อันได้แก่การเป็น “นักการเมืองอาชีพ” เป็นส.ส.ในสังกัดพรรคประชาธิปัตย์ 13 สมัย โดยในปี พ.ศ. 2535 หัวหน้าพรรคคือ นายชวน หลีกภัย ได้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีคนที่ 20 ของประเทศไทย และนายบุญยัติก็ได้รับการเสนอชื่อให้ดำรงตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรีคนที่ 1 และเมื่อนายชวนก้าวขึ้นสู่ตำแหน่งนายกรัฐมนตรีครั้งที่ 2 เมื่อวันที่ 9 พฤศจิกายน 2540 ในการจัดตั้งคณะรัฐมนตรีชุดใหม่ นายบุญยัติได้เป็นรองนายกรัฐมนตรี และต่อมายังควบตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยด้วย

โดยนายบุญยัติเป็นรองหัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ช่วงระหว่าง พ.ศ. 2530 - พ.ศ. 2546 จึงก้าวขึ้นสู่ตำแหน่งหัวหน้าพรรคในเดือนเมษายน ตามการเลือกของสมาชิกพรรคประชาธิปัตย์หลังนายชวนหมดวาระไป ดังนั้นการศึกษาถึงบทบาททางการเมืองของนายบุญยัติทั้งจากสถานภาพทางการเมือง หรือบทบาทในฐานะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือบทบาทในฐานะหัวหน้าพรรค ซึ่งเป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์นำพาพรรคให้รอดพ้นวิกฤตทางการเมือง รวมถึงบทบาทการเป็นผู้นำที่ต้องคอยดูแลผู้ที่ตามมาข้างหลัง การได้รับและการให้กำลังใจเพื่อนร่วมงานและคนรอบข้าง มีเพื่อนร่วมงานที่ดีมีฝีมือ เข้าใจงาน และมีความจริงจังที่เป็นสมาชิกพรรคประชาธิปัตย์ได้แสดงออกที่จะแก้ปัญหาอย่างเป็นรูปธรรม มีการจัดทำแผน

ยุทธศาสตร์หลักของพรรค การรู้สภาวะการณ์ที่เป็นปัจจุบันทางการเมือง การจัดทำงบประมาณ สนับสนุนการทำงาน และการสร้างพันธมิตรสร้างความสัมพันธ์ทางการเมืองกับพรรคการเมืองอื่น ล้วนเป็นเหตุสำคัญแห่งความสำเร็จในการทำงานทางการเมืองภายใต้ธงของพรรคประชาธิปัตย์ ซึ่งทั้งหมดนี้นำมาสู่คำถามในการศึกษาวิจัยว่า “บทบาททางการเมืองของนายบัญญัติ บรรทัดฐาน ในช่วงที่ดำรงตำแหน่งหัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์นั้นเป็นอย่างไร”

ดังนั้นผู้วิจัยจึงขอเสนอผลการวิจัยตามประเด็นต่างๆ ดังนี้

### 1.3.1 บทบาททางการเมืองของนายบัญญัติ บรรทัดฐาน ในบทบาทของการเป็น สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในสภา

ผลการศึกษาพบว่าบทบาทในสภาครั้งแรกของนายบัญญัติ บรรทัดฐาน คือ การเสนอญัตติอภิปรายนำเพื่อให้สภาได้มีมาตรการในการควบคุม ส.ส. ด้วยกันเอง ซึ่งเกิดจากกรณี ที่ประเทศไทยเปิดความสัมพันธ์กับประเทศจีน จึงมีคณะกรรมการสภาผู้แทนราษฎรเดินทางไป ประเทศจีนกันมาก เมื่อเดินทางกลับก็จะซื้อสินค้าจีนประเภทยาสูบกำลังและยาทำแท้ง เป็นเหตุให้ถูก วิพากษ์วิจารณ์เกิดความเสียหายแก่ภาพพจน์ของสภาโดยรวม ดังนั้นจึงนับได้ว่านายบัญญัติเป็น นักการเมืองที่มีคุณภาพ เป็นผู้ประสานงานกับพรรคการเมืองต่างๆ ได้ดี มีความสุขุมรอบคอบ มีปฏิภาณไหวพริบจึงสามารถอภิปรายได้ชัดเจนในประเด็นต่าง ๆ ที่ทำให้มีน้ำหนักในการจูงใจให้ คนในสภาเห็นด้วย

นอกจากนี้นายบัญญัติ บรรทัดฐาน ยังมีความเชี่ยวชาญในข้อกฎหมายเป็นอย่างดี ดังจะเห็นได้ว่าในช่วงที่บ้านเมือง หรือสภาฯ หรือพรรคประชาธิปัตย์มีวิกฤต นายบัญญัติ ออกมาวิเคราะห์สถานการณ์บ้านเมือง ผลของการวิเคราะห์ที่มีเหตุและผลแล้วนำไปสู่การปฏิบัติที่เป็นจริงเสมอมา นอกจากนี้พรรคประชาธิปัตย์มักจะมอบให้นายบัญญัติเป็นผู้อภิปรายหลักมาโดยตลอด ไม่ว่าจะเป็นประเด็นเรื่องการแก้ไขรัฐธรรมนูญ การแก้ไขวิกฤตบ้านเมืองในแต่ละครั้ง เป็น ผู้นำทางความคิดของสภาผู้แทนราษฎร เป็นสมาชิกอาวุโสที่ ส.ส. ให้ความเคารพนับถือ จะเห็นได้จากการประชุมสภา เมื่อนายบัญญัติเป็นผู้อภิปรายหรือวิเคราะห์สถานการณ์ของบ้านเมือง จะเป็นผู้พูดคนสุดท้ายซึ่งที่ประชุมจะเงียบ เพราะเป็นการอภิปรายที่สุภาพ ไม่ก้าวร้าว ไม่ดุดัน ไม่อาฆาต แต่มีความประนีประนอม เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ ส.ส. คนอื่นๆ ได้ แม้นายบัญญัติมักจะดิดคำพูดว่า “ก็ประการ” “อีกประการ” จนกลายเป็นคำล้อเลียนว่า “บัญญัติ 10 ประการ” แต่เมื่อเกิดปัญหา ได้แย้งขึ้นมาในสภานายบัญญัติมักจะลุกขึ้นมาทำหน้าที่เป็นกรรมการ และเมื่อนายบัญญัติออกมา วิเคราะห์สถานการณ์ต่างๆ ก็จะเป็นความจริงเกือบร้อยเปอร์เซ็นต์ ซึ่งเป็นบุคลิกแบบครูใหญ่มา สอนนักเรียนเช่นเดียวกับนายชวน หลีกภัย ดังนั้นการทำงานในสภาจึงเป็นไปได้ด้วยดีเสมอ

ดังนั้นบทบาทในสภาผู้แทนราษฎรของนายบัญญัติ บรรทัดฐาน ไม่ว่าจะเป็นบทบาทในฐานะรัฐบาลหรือผู้บริหาร หรือบทบาทในฐานะฝ่ายค้าน ก็ปรากฏว่านายบัญญัติเป็นนักการเมืองที่เป็นแบบอย่างที่ดีคนหนึ่งให้กับนักการเมืองรุ่นหลังๆ โดยเฉพาะผู้ที่สนใจที่จะเข้าสู่การเมืองในระบบประชาธิปไตย เพราะในการอภิปราย การแสดงความคิดเห็น พิจารณาข้อกฎหมาย ตอบคำถาม กระทำ ญัตติต่างๆ หรือการถูกอภิปรายไม่ไว้วางใจ หรือแถลงนโยบายทั้งในและนอกสภา นายบัญญัติก็ถือว่าเป็นคนที่พูดจาน่าเชื่อถือ มีเหตุผลมีขั้นตอน มีข้อมูล ข้อเท็จจริงประกอบคำอภิปราย คำชี้แจงได้อย่างน่าฟัง และไม่เคยปรากฏให้เห็นพฤติกรรมที่จะแสดงออกถึงความไม่เหมาะสมในสภาผู้แทนราษฎร แต่เป็นผู้ที่ยึดถือกฎหมาย ข้อบังคับการประชุม เคารพรัฐธรรมนูญ อยู่ในหลักเกณฑ์กรอบกติกาทางการเมือง รวมถึงการวางตัวในฐานะเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ และให้ความคิดเห็นข้อแนะนำกับเพื่อนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งในพรรคและต่างพรรค จนได้รับความเคารพนับถือในระดับสูง

และบทบาทที่สำคัญอีกประการคือบทบาทในการเสนอกฎหมายซึ่งพรรคประชาธิปัตย์มีระบบการทำงานในการเสนอกฎหมายของ สส. คือพรรคจะมีร่างกฎหมายที่เป็นนโยบายของพรรคอยู่แล้วส่วนหนึ่ง กับอีกส่วนหนึ่ง หาก สส. จะเสนอ ซึ่งเกี่ยวข้องกับนโยบายและไม่ขัดกับนโยบายพรรค ก็จะต้องเสนอผ่านคณะกรรมการกลั่นกรองกฎหมาย ก่อนเสนอให้ที่ประชุม สส. พรรค พิจารณาให้ความเห็นชอบ โดยนายบัญญัติได้ให้ความสนใจในหลายด้าน เช่น ด้านการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น ด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ด้านการแก้ไขปัญหาที่ดินอยู่อาศัยและที่ทำกิน จึงได้เข้าชื่อร่วมในการเสนอร่างพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเหล่านี้หลายฉบับ แต่มีเหตุให้ร่างพระราชบัญญัติที่น่าจะเป็นประโยชน์หลายต่อหลายฉบับ ต้องมีอันตกไป ดังนั้นจึงสรุปได้ว่านายบัญญัติมีบทบาทไม่น้อยกว่า ส.ส. ท่านอื่นในแง่ของการเสนอกฎหมาย การตรวจสอบ และวิพากษ์วิจารณ์ โดยเฉพาะในฐานะของ ส.ส. อาวุโส ที่เป็นนักการเมืองมาหลายสมัย มีความรู้ มีประสบการณ์ในด้านการเสนอกฎหมาย มีประสบการณ์ในด้านการตรวจสอบถ่วงดุล ทั้งการชี้ถูกชี้ผิดแก่ฝ่ายรัฐบาล จึงเป็นเหตุผลที่นายบัญญัติได้รับการเคารพนับถือในความสามารถได้รับความไว้วางใจจากการเลือกตั้ง และเพื่อนสนิทหรือจากประชาชนแทบทุกสมัย

### 1.3.2 บทบาททางการเมืองของนายบัญญัติ บรรทัดฐาน ในบทบาทของการเป็นฝ่ายบริหาร

ผลการวิจัยพบว่า การจัดตั้งคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 3 มีนาคม พ.ศ. 2523 นายบัญญัติ บรรทัดฐาน ได้ก้าวขึ้นสู่ตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย โดยมีผลงานโดดเด่นคือผลักดันให้มีการขยายเขตจำหน่ายกระแสไฟฟ้าให้ครอบคลุมพื้นที่ในชนบทอย่างกว้างขวาง

ซึ่งการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคได้กำหนดเป้าหมายการขยายเขตพื้นที่จำหน่ายกระแสไฟฟ้าถึงร้อยละ 90 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด และโครงการสำคัญอีกอย่างคือโครงการก่อสร้างถนนรอบเกาะสมุย ต่อมาการเลือกตั้งวันที่ 18 เมษายน พ.ศ.2526 นายบัญญัติเป็น ส.ส.อีกครั้งหนึ่ง โดยได้รับแต่งตั้งให้เป็นรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี กำกับดูแลงานการท่องเที่ยวของ ททท. ซึ่งนับได้ว่ามีส่วนสำคัญในการยกระดับความสำคัญของการท่องเที่ยวให้เป็นที่รู้จักกันอย่างกว้างขวาง มีการจัดตั้งสำนักงานท่องเที่ยวสาขาเพิ่มเติมทั้งในและต่างประเทศ สนับสนุนให้มีการเพิ่มงบประมาณส่งเสริมการขายในต่างประเทศ และกำหนดให้ปี พ.ศ.2530 เป็นปีการท่องเที่ยวไทย ในการเลือกตั้งวันที่ 27 กรกฎาคม พ.ศ. 2529 สมัยรัฐบาลของ พล.อ. เปรม ปรากฏว่านายบัญญัติได้รับแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และการพลังงาน ผลงานที่นับว่าโดดเด่นคือการจัดตั้งศูนย์เทคโนโลยีชีวภาพ ศูนย์โลหะและวัสดุ และศูนย์อิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์ เพื่อวิจัยและพัฒนาทางด้านวิทยาศาสตร์สาขาเหล่านั้น รวมทั้งศูนย์ประสานงานและส่งเสริมความร่วมมือกับภาคเอกชนในสาขาที่เกี่ยวข้อง มีการส่งเสริมให้มีการทำเขื่อนยางเป็นครั้งแรกในประเทศไทยเพื่อปิดกั้นน้ำและชะลอการไหลของน้ำ รวมทั้งจัดให้มีการทำแผ่นยางรองพื้นสระเพื่อป้องกันการซึมของน้ำที่ภาคอีสาน และจัดให้มีโครงการหมู่บ้านเทคโนโลยี 9 หมู่บ้าน เพื่อสนับสนุนส่งเสริมให้คนในหมู่บ้านรู้จักนำเอาวิชาการด้านวิทยาศาสตร์ต่างๆ มาปรับใช้กับการดำรงชีพ

ในการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 13 กันยายน พ.ศ. 2535 ส่งผลให้นายชวน หลีกภัย ได้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีคนที่ 20 ของประเทศไทย และนายบัญญัติดำรงตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรีคนที่ 1 ที่ต้องเป็นนายกรัฐมนตรีหรือรักษาราชการแทน เมื่อนายกรัฐมนตรีไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ นอกจากนี้ยังทำหน้าที่กำกับดูแลงานคณะกรรมการศึกษาแห่งชาติ โดยมีการจัดทำแผนแม่บทการปฏิรูปครู ที่นำเอาคนเก่ง คนดีมาเรียนฝึกหัดครู ให้วิชาชีพครูเป็นวิชาชีพชั้นสูง และมีความตอบแทนสูง มีการอบรมเพิ่มเติมศักยภาพเป็นระยะๆ ทำหน้าที่กำกับดูแลงานสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ซึ่งมีการเตรียมแผนงานการจัดตั้งศาลปกครองจนเสร็จเรียบร้อยแล้ว ด้วยความไม่เข้าใจของพรรคความหวังใหม่ ซึ่งดูแลกระทรวงมหาดไทยอยู่ในขณะนั้น จึงเป็นเหตุให้ต้องชะลอตามแผนลงระยะหนึ่ง แต่มีการนำมาดำเนินการในเวลาต่อมา และเป็นที่ยอมรับกันในปัจจุบันต่อมาในการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 17 พฤศจิกายน พ.ศ. 2539 นายชวน หลีกภัย ได้ก้าวขึ้นสู่ตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ครั้งที่ 2 และมีนายบัญญัติเป็นรองนายกรัฐมนตรี ควบตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยด้วย มีผลงานที่โดดเด่นคือสนับสนุนให้มีการปรับโครงสร้างกรมตำรวจ โดยให้มีการลดขั้นตอนสายการบังคับบัญชาให้มั่นคง ทั้งให้มีการยกระดับชั้นยศตำรวจในชั้นจังหวัดและอำเภอให้สูงขึ้นด้วย ซึ่งนับได้ว่าเป็นช่วงระยะเวลาการปฏิบัติหน้าที่ที่สั้นมาก เพราะใกล้เวลาที่จะครบอายุของรัฐบาลตามวาระแล้ว แต่นายบัญญัติก็ไม่ได้ละความพยายาม ยังคง

มีการเพิ่มเติมทิศทางของนโยบายเดิมของพลตรีสนั่น ขจรประศาสน์ จาก “ปากท้อง พร้อมปลอดภัย และก้าวไกลทางการเมือง” เป็น “ปากท้อง พร้อมปลอดภัย และก้าวไกลทางการเมือง ปฏิรูปการปกครองอย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมเรื่องประชานิยม” ซึ่งมีการพิจารณาศึกษาบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ให้สอดคล้องกับยุคสมัยและไม่ขัดกับแนวโน้มของการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น และให้ความสำคัญกับการส่งเสริมความเข้มแข็งของประชาคมหมู่บ้าน

นอกจากนี้ผลการวิจัยพบว่า นายบัญญัติ บรรทัดฐาน ในฐานะสมาชิกพรรคการเมือง นับได้ว่าเป็นสมาชิกพรรคที่คิดหนึ่ง เพราะได้มีความระมัดระวังที่จะไม่ทำอะไรให้เป็นที่เสื่อมเสียแก่พรรค รับผิดชอบตามกำลังความสามารถและอุทิศเวลาให้กับพรรคอย่างเต็มที่ คือ ดำรงตำแหน่งกรรมการบริหารพรรคมาโดยตลอดตั้งแต่ปี พ.ศ. 2519 คือเป็นรองเลขาธิการพรรค โฆษกพรรค รองหัวหน้าพรรค จนกระทั่งมาเป็นหัวหน้าพรรคในปี พ.ศ. 2546 เนื่องจากการยอมรับจากสมาชิกพรรค และจากสาขาพรรคในจังหวัดต่างๆ ค่อนข้างดี และในส่วนของความเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือความเป็นผู้แทนประชาชน นายบัญญัติได้ใช้เวลาส่วนใหญ่ในสองสมัยแรก ออกเยี่ยมเยียนประชาชนมากที่สุด ตามยุทธศาสตร์ “ไปให้ทั่ว-เข้าใจถึง” เพื่อจะได้ รับทราบปัญหาและนำมาช่วยแก้ไขความเดือดร้อนของชาวบ้าน ทั้งโดยการนำไปพูดในสภานำเสนอความเดือดร้อนอย่างชัดเจน เพื่อให้ประธานสภาส่งเรื่องไปยังกระทรวงต่างๆ แก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของพี่น้องประชาชน ซึ่งนับได้ว่าประสบความสำเร็จพอสมควร เนื่องจากหน่วยงานราชการต่างๆ ไม่สามารถปฏิเสธการจัดสรรงบประมาณ หรือการดำเนินการเพื่อช่วยเหลือประชาชนได้ นอกจากนี้ยังได้นำเอานโยบายและแนวคิดของพรรคไปวางหลักเกณฑ์ในการกระจายอำนาจไปสู่องค์กรปกครองท้องถิ่นด้วย และที่สำคัญคือนายบัญญัติผูกพันกับการเมืองระดับท้องถิ่นมาก มีทั้งกิจกรรมทางการเมือง และกิจกรรมที่เป็นความสัมพันธ์ส่วนตัว เช่น งานบวช งานแต่งงาน งานศพ อย่างนี้สม่ำเสมอ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง นิยัเรียบง่าย อยู่ง่ายกินง่าย เข้ากับชาวบ้านได้ ซึ่งนอกจากจะเป็นการเข้าถึงชาวบ้านแล้ว ในทางการเมืองยังถือว่าเป็นการขายตรงและฝากอนาคตทางการเมืองไว้ด้วย จึงทำให้เป็นที่รู้จักกันดีโดยทั่วไป และเป็นนักการเมืองที่ได้รับการยอมรับทั้งในเขตเลือกตั้งที่ได้รับเลือกตั้งมา และทั้งนอกเขตเลือกตั้ง ทั้งจากประชาชนคนไทยโดยทั่วไปและได้รับความเชื่อถือจากสื่อมวลชนตามสมควร

### 1.3.3 บทบาททางการเมืองของนายบัญญัติ บรรทัดฐาน ในบทบาทของการเป็นหัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์

ผลการวิจัยพบว่า โดยปกติแล้วนายบัญญัติ บรรทัดฐาน ไม่ใช่คนที่มีความทะเยอทะยานในตำแหน่งทางการเมือง มีเพียงความตั้งใจว่าขอให้ได้เป็น ส.ส. จังหวัดสุราษฎร์ธานี ตลอดไปเท่านั้นเอง แต่อย่างไรก็ตามเมื่อถึงเวลาที่นายชวน หลีกภัย ประกาศวางมือจากตำแหน่ง

หัวหน้าพรรค จึงต้องมีการแข่งขันเพื่อเสนอตัวเป็นหัวหน้าพรรคโดยต้องไม่มีความแตกแยก ดังนั้นเมื่อได้รับการทาบทามและเห็นว่าเพื่อให้ไม่เกิดความแตกแยกขึ้นในพรรค นายบัญญัติจึงเริ่มเข้าสู่การแข่งขัน รณรงค์หาเสียง และได้แสดงวิสัยทัศน์ต่อประชาคมพรรคประชาธิปัตย์ ด้วยยุทธศาสตร์ 3 ป. โดย ป.แรก คือ ป.เปิด หมายถึงเปิดรับบุคลากรที่มีความสนใจ ประสงค์จะเข้าร่วมกระบวนการในฐานะคลังสมองของพรรค และการเปิดใจกว้าง ที่จะยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่างกัน ด้วยเหตุผลที่ว่าปัญหาเปลี่ยนสถานการณ์เปลี่ยน ป.ตัวที่สอง คือ ป.ปรับ หมายถึงการปรับองคาพยพของพรรค ปรับวิธีการบริหารของพรรค ให้มีความคล่องตัว และมีความรวดเร็วมากยิ่งขึ้น และ ป.ตัวที่สาม คือ ป.เปลี่ยน หมายถึงเปลี่ยนกระบวนการจัดทำนโยบาย โดยระดมความเห็นจากเจ้าของปัญหาและผู้เกี่ยวข้อง เปลี่ยนวิธีการในการนำเสนอนโยบายด้วยการนำเอาวิธีการทางการตลาดมาใช้บ้างเพื่อให้มีความน่าสนใจแต่ไม่ใช่เอาการตลาดนำ ซึ่งก็นับว่าได้รับความสนใจจากบรรดาสมาชิกและสื่อมวลชนโดยทั่วไปมากพอสมควร

ประกอบกับในช่วงเวลาเดียวกันนั้น นโยบายประชานิยม ลดแลกแจกแถม และเข้าถึงแหล่งทุนของพรรคไทยรักไทย ของ พ.ต.ท.ทักษิณฯ กำลังได้รับความนิยมสุดๆอยู่ในสังคมไทยโดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคมชนบท ทั้งนโยบายพักชำระหนี้ กองทุนหมู่บ้าน และ 30 บาท รักษาทุกโรค ซึ่งเรื่องการพักชำระหนี้และกองทุนหมู่บ้านที่คู่กันได้ง่ายๆจะก่อให้เกิดปัญหาการใช้จ่ายเพื่อการบริโภคที่ฟุ้งเฟ้อฟุ่มเฟือยมากขึ้น แล้วก็เป็นที่สิ้นกันต่อไป ซึ่งได้มีนักวิชาการออกมาวิพากษ์วิจารณ์ด้วยความห่วงใยกันเป็นอันมาก และยกตัวอย่างความล้มเหลวของประเทศต่างๆ ในอเมริกาใต้และแอฟริกาใต้มาให้เห็น ดังนั้นเพื่อความแน่ใจ และเพื่อนำมาวิเคราะห์ความพอดีในการกำหนดนโยบายสาธารณะของพรรคประชาธิปัตย์ นายบัญญัติจึงได้มอบหมายให้ ดร.ไตรรงค์ ซึ่งเป็นรองหัวหน้าพรรคอยู่ในขณะนั้น เดินทางไปศึกษาความเป็นจริงในประเทศเม็กซิโก และเปรู ซึ่งล้มเหลวเพราะนโยบายประชานิยมจริงๆ นายบัญญัติจึงได้เริ่มกระบวนการระดมความเห็นในทุกภาคของประเทศ จากเจ้าของปัญหาและผู้เกี่ยวข้อง เพื่อจัดทำนโยบายสาธารณะ โดยเฉพาะอย่างยิ่งนโยบายเร่งด่วนตามยุทธศาสตร์ ป.ที่ 3 คือ เปลี่ยนกระบวนการในการจัดทำนโยบายนั่นเอง ซึ่งได้อาเซียนักวิชาการที่มาช่วยงานพรรคหลายคนช่วยกันระดมความคิดเห็นเพื่อนำมาวิเคราะห์ เพื่อกำหนดนโยบายสาธารณะที่จะนำเสนอ โดยคำนึงถึงเหตุผลประกอบการวิเคราะห์หลายประการด้วยกันเช่น (1) สภาพของปัญหาที่มีอยู่จริง ตลอดจนความรู้สึกของประชาชน (2) แนวทางแก้ไขตามความต้องการของเจ้าของปัญหา- แก้ได้จริงหรือไม่-มีปัญหามาตามหรือไม่ (3) ขอบเขตและขีดความสามารถของภาครัฐที่จะแก้ไข และการแก้ไขได้อย่างยั่งยืน และ(4) ความมุ่งหวังของผู้คนในสังคมโดยทั่วไป ต่อการแก้ไขและพัฒนาการที่พึงจะเกิดขึ้นตามมาต่อไป

ผลจากการระดมความคิดเห็นดังกล่าวแล้ว ได้ก่อให้เกิดนโยบายสำคัญๆ อันเป็นการเร่งด่วนเฉพาะหน้าหลายนโยบาย และเน้นหนักไปในเรื่องของการสร้างคน สร้างอนาคต เป็นสำคัญ เช่น นโยบายเรียนฟรี-มีงาน-ดำรงหนี้ด้วยงาน-60 ปี มีเบี้ยเลี้ยง-และรักษาฟรีมีคุณภาพ นอกจากนี้ยังมีนโยบายรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม นโยบายการเมืองและการบริหารที่ใช้ถ้อยคำว่า “รัฐบาลเล็กลง ประชาชนใหญ่ขึ้น” เป็นนโยบายที่มุ่งให้ประชาชนได้มีบทบาทในการติดตาม ตรวจสอบการดำเนินงานของภาครัฐมากขึ้น เพื่อป้องกันการทุจริต และประพฤติมิชอบ นโยบายคืน สันติสุขให้แก่ประชาชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ด้วยการสร้างแรงจูงใจให้ทุกฝ่ายได้หันมาให้ความร่วมมือในการแก้ปัญหาอย่างจริงจังด้วย 6 ยุทธศาสตร์ คือ พัฒนาการศึกษา จัดปัญหาความยากจน เสริมสร้างสันติสุขบนพื้นฐานของความหลากหลาย ส่งเสริมอุตสาหกรรมฮาลาล พัฒนาการค้าชายชายแดน และการจัดตั้งกองทุนฮัจจ์ ส่งผลให้การเลือกตั้งในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้พรรคประชาธิปัตย์ได้รับการสนับสนุนอย่างท่วมท้น คือ 11 ที่นั่งจากที่นั่ง 12 ที่นั่งนั่นเอง และนอกจากนี้ นายบัญญัติยังให้ความสำคัญกับเครือข่าย และแนวร่วมทางการเมืองมากเป็นพิเศษ เพราะมีความเชื่อมั่นอยู่เสมอว่าถ้าปราศจากเครือข่ายและแนวร่วมที่กว้างขวางพรรคไม่อาจจะเติบโตอย่างมั่นคงได้เลย ดังนั้นจึงได้ให้การสนับสนุนงบประมาณเพื่อการพัฒนาสาขาพรรคและหาสมาชิกใหม่เพิ่มเติมมาโดยตลอด และมีเป้าหมายสนับสนุนให้สาขาพรรคมีกิจกรรมร่วมกับชาวบ้านในพื้นที่อย่างสม่ำเสมอ เพื่อลดความสับสนเรื่องข้อมูลข่าวสาร และทำหน้าที่เป็นสื่อกลางระหว่างคนในพื้นที่กับพรรคอย่างแท้จริง

ผลการวิจัยพบว่าสำหรับบทบาทการเป็นผู้นำฝ่ายค้านของนายบัญญัติ บรรทัดฐานในยุคของรัฐบาลไทยรักไทยต้องทำงานหนักเป็นพิเศษ เพราะมีหน้าที่ติดตามตรวจสอบ และควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน ให้ได้ทุกช่องทางที่รัฐธรรมนูญให้อำนาจไว้ ต้องคัดค้านยับยั้งร่าง พ.ร.บ. ที่รัฐบาลเสนอเข้ามาแล้วอาจก่อให้เกิดปัญหาได้ ทั้งต้องตั้งกระทู้ถามในเรื่องที่ชวนให้สงสัยเคลือบแคลงใจ แต่ สส.ของพรรคทุกคนก็ทำหน้าที่อย่างเข้มแข็ง มีการเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐบาล 2 ครั้ง ในช่วง 2 ปี โดยเฉพาะการอภิปรายและการเปิดโปงการทุจริตแนวทางใหม่คือทุจริตเชิงนโยบายและการทุจริตที่เกิดจากการมีผลประโยชน์ทับซ้อน ซึ่งแม้การอภิปรายไม่ไว้วางใจไม่อาจก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงใดๆ ได้ เพราะคะแนนเสียงของฝ่ายรัฐบาลมีอยู่อย่างท่วมท้น แต่การอภิปรายในคราวนั้นก็ส่งผลให้เกิดความเข้าใจในเรื่องของการทุจริตแนวทางใหม่นอกจากนี้ยังมีการอภิปรายที่น่าจะถือเป็นความสำเร็จชัดเจนก็คือการอภิปรายงบประมาณเพิ่มเติมกลางปี 2547 ของรัฐบาล ซึ่งมีผลให้รัฐบาลต้องถอนออกไปปรับปรุงใหม่ เพราะมิได้มีรายละเอียดที่มาของรายได้ ให้พอเป็นที่เข้าใจได้ จึงไม่ชอบด้วยกฎหมายวิธีการงบประมาณ และอาจจะขัดต่อรัฐธรรมนูญอีกด้วย แต่อย่างไรก็ตามจากการที่พรรคไทยรักไทยได้มีการบริหารราชการแผ่นดิน

โดยใช้ทฤษฎีการตลาดนำการเมือง และด้วยนโยบายประชานิยม ที่ก่อให้เกิดกระแสนิยมชมชอบอย่างมากมาย จนยากที่พรรคการเมืองอื่นจะเอาชนะเลือกตั้งได้ ดังนั้นจึงทำให้นายบัญญัติ ในฐานะของหัวหน้าพรรคซึ่งเป็นเสมือนแม่ทัพที่ต้องนำกองทัพเข้าสู่สงคราม ก็ตั้งใจทำเต็มที่ โดยอาศัยความเข้มแข็งของ ส.ส. เก่า และผู้สมัครใหม่ที่มีศักยภาพ และเครือข่ายสาขาพรรคที่ได้มีกิจกรรมในพื้นที่อยู่ก่อนแล้ว ด้วยกระบวนการ “การวาน ประชาธิปไตย” คือการจัดให้มีขบวนรถ โดยมีรถ巴士ขนาดใหญ่ที่ตกแต่งให้เห็นเด่นชัดด้วยสัญลักษณ์พรรค และสัญลักษณ์ประชาธิปไตย เป็นรถนำขบวนเคลื่อนไหวไปตามจังหวัดต่างๆอย่างทั่วถึง ตามยุทธศาสตร์ “ไปให้ทั่ว เข้าให้ถึง” ส่วนทางน้ำ ก็ใช้ขบวนเรือทำนองเดียวกัน เริ่มต้นออกเดินทางภายหลังจากวันสมัครรับเลือกตั้งแล้ว และสิ้นสุดก่อนวันเลือกตั้ง 3 วัน เพื่อกลับมาปิดท้ายรายการที่กรุงเทพฯ มีการเปิดเวทีปราศรัยในจังหวัดและเขตเลือกตั้งที่มีความพร้อม ตามเส้นทางที่ขบวนคาราวานเดินทางไปถึง ด้วยความมุ่งหมาย 3 ประการ คือ (1) สร้างความึกคัก เพื่อให้ประชาชนเกิดความตื่นตัวที่จะไปใช้สิทธิเลือกตั้งกันมากขึ้น (2) สร้างความเข้าใจต่อปัญหาและสถานการณ์ทางการเมือง ที่เป็นอยู่ในขณะนั้น และ (3) สร้างความเข้าใจในนโยบายของพรรค ที่ใช้ในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง ดังนั้นจึงสามารถสรุปได้ว่าทุกคนในพรรคประชาธิปัตย์และทีมงานต่างก็ทำงานหนัก โดยเฉพาะนายบัญญัติ ถือว่าทำงานหนักที่สุดในชีวิตการเมืองที่ผ่านมา แต่ผลการเลือกตั้งออกมาคือพ่ายแพ้อย่างขาดลอย ดังนั้นในฐานะแม่ทัพ นายบัญญัติก็ได้แสดงความรับผิดชอบด้วยการลาออกจากตำแหน่งหัวหน้าพรรคในทันทีที่ได้มีการประกาศผลการเลือกตั้งอย่างเป็นทางการ ซึ่งเป็นการเดินตามแนวทางที่ หม่อมราชวงศ์เสนีย์ ปราโมช อดีตหัวหน้าพรรคได้ทำตัวอย่างไว้นั่นเอง

## 2. อภิปรายผล

จากสรุปผลการวิจัย ผู้วิจัยพบประเด็นที่สามารถนำมาอภิปรายผลได้คือ บทบาททางการเมืองของนายบัญญัติ บรรทัดฐาน ได้เกิดขึ้นและเริ่มแสดงบทบาทมาตั้งแต่สมัยเป็นเด็กนักเรียนในชั้นมัธยมศึกษา คือมีความสนใจทางการเมืองและเคยเป็นผู้นำการประท้วง และพาชาวบ้านอำเภอกาญจนดิษฐ์ เดินขบวนมาประท้วงที่ศาลากลางจังหวัดสุราษฎร์ธานี ในเรื่องปัญหาของการเลี้ยงกุ้งเลี้ยงหอยนางรม และหอยแครง รวมถึงปัญหาเรื่องของป่าชายเลน เพราะตอนนั้นชาวบ้านอำเภอกาญจนดิษฐ์ไม่ได้รับความเป็นธรรมจากทางราชการในการประกอบอาชีพประมง ซึ่งความสนใจทางการเมืองและการแสดงบทบาทดังกล่าวของนายบัญญัติ อาจมีเหตุผลสืบเนื่องมา จากนายบัญญัติเป็นเด็กที่เกิดและเติบโตขึ้นในครอบครัวที่ประกอบอาชีพประมง ซึ่งนับเป็นบุตรหลานชาวไทยเชื้อสายจีนคนหนึ่ง เข้ามาอยู่อาศัยในอำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี และเป็นหมู่บ้าน

ที่สนับสนุนแนวความคิดสังคมนิยม (คอมมิวนิสต์) ดังนั้นจึงหล่อหลอมให้มีแนวคิดไปในทางสังคมนิยมหรือจะเรียกว่าพวกฝ่ายซ้ายก็ว่าได้ประกอบกับนายบัญญัติเป็นผู้ที่มีจิตวิญญาณของการเป็นผู้นำ ผู้แทน และช่วยเหลือประชาชน และรักความเป็นธรรมมาตั้งแต่เด็ก ดังนั้นจึงให้ความสนใจทางการเมืองมาโดยตลอด แต่เมื่อนายบัญญัติมีโอกาอ่านหนังสือของฝ่ายซ้ายควบคู่มากับหนังสือก้าวหน้าทั้งหลายของสังคมนิยม ทำให้มีความรู้กว้างขวาง เมื่อตัดสินใจที่จะลงเล่นการเมืองนั้น นอกจากพรรคประชาธิปัตย์แล้ว นายบัญญัติสนใจในพรรคพลังใหม่ด้วย ตอนนั้นนายบัญญัติลงเล่นระหว่างสังคมนิยมกับเสรีนิยม แต่ในที่สุดนายบัญญัติก็เลือกข้างเสรีนิยม โดยเลือกที่จะเข้าเป็นนักการเมืองหรือผู้แทนประชาชนในพรรคประชาธิปัตย์ ซึ่งสอดคล้องกับปรัชญานิพนธ์ของสำรวม ศิริบุรี (2537) เรื่องแนวความคิดทางการเมืองและบทบาทของนายแคว้น นรปติ ในฐานะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร โดยปัจจัยที่มีส่วนหล่อหลอมแนวความคิดทางการเมืองและบทบาทของนายแคว้น นรปติ คือพื้นฐานทางครอบครัว ประสบการณ์ทางการศึกษา สภาพเศรษฐกิจ และสังคมในภาคอีสาน ปัญหาความเหลื่อมล้ำในสังคม การขาดความเอาใจใส่จากหน่วยงานของรัฐ ปัญหาการถูกเอารัดเอาเปรียบจากพ่อค้าคนกลาง สภาพการณ์ทางการเมืองระหว่างประเทศ เหตุผลดังกล่าวนี้มีส่วนผลักดันให้นายแคว้นเข้าไปมีบทบาททางการเมืองมากยิ่งขึ้นและมีส่วนหล่อหลอมแนวความคิดทางการเมืองของนายแคว้น นรปติ โดยเฉพาะนโยบายต่างประเทศอย่างเป็นกลาง หรือมีความสัมพันธ์กับประเทศสังคมนิยม เป็นสังคมนิยมอุดมคติ เริ่มขึ้นในต้นศตวรรษที่ 19 โดยมีความเห็นว่าการสร้างทางสังคมที่มีระเบียบประเพณียึดโยงอยู่นั้น ทำให้คนที่แข็งแกร่งกว่ากดขี่คนที่อ่อนแอกว่า และถ้าคนสามารถหลุดพ้นจากระเบียบประเพณีแล้วจัดตั้งประชาคมขึ้นมาใหม่ ก็สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติ และไม่ขัดแย้งแนวคิดสังคมนิยมที่เข้ามาในไทยระยะแรกนั้น เป็นแนวคิดตามลัทธิ มาร์กซิสม์หรือลัทธิคอมมิวนิสต์ที่เผยแพร่ผ่านชาวจีนและเวียดนามที่อพยพเข้ามาอยู่ในไทย

นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับตำแหน่งและหน้าที่ทางสังคมของ สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2540) ที่อธิบายว่าถ้าพูดในชีวิตสังคมของมนุษย์ว่าแต่ละขณะใดขณะหนึ่งนั้นคนแต่ละคนก็มีตำแหน่งและหน้าที่เฉพาะตัว ทำให้เกิดความเป็นบุคคลหนึ่งในขณะนั้นๆ แต่ในขณะถัดไปก็อาจมีตำแหน่งและหน้าที่ใหม่เป็นอีกบุคคลหนึ่งไป ทั้งๆที่ยังเป็นคนคนเดียวกันนั้นและแนวคิดเกี่ยวกับปัจเจกชน ที่อธิบายว่าลักษณะเกี่ยวกับตัวตน ได้แก่ ลักษณะต่างๆของบุคคลหนึ่งบุคคลใดตามที่เขาคิดว่าเขาเป็นหรือมีลักษณะเช่นนั้น ลักษณะนี้เองจะมีอิทธิพลต่อการประพฤติปฏิบัติตามสภาพหนึ่งใดที่เขาดำรง ทั้งนี้เพราะความเชื่อว่าตนมีลักษณะอย่างใดนี้เองจะเป็นฐานในการเลือกความคาดหวังประเภทต่างๆ โดยเฉพาะความสามารถและทักษะในการแสดงบทบาทความสามารถเป็นสิ่งที่มิอยู่ในตัวคนแต่ละคนเป็นสิ่งที่มิมาแต่กำเนิด ส่วนทักษะเป็นสิ่งที่ ำเรียน

ภายหลัง แต่ทั้งสองอย่างก็สัมพันธ์กันในแง่ที่ว่าหากไม่มีความสามารถเป็นทุนรองรับอยู่ก่อนแล้ว ทักษะที่อาจจะเกิดได้ด้วยความสามารถ และทักษะในการแสดงบทบาทนี้เอง ที่บุคคลแสดงบทบาทได้ เช่นเดียวกับการส่งผลกระทบต่อบทบาททางการเมืองของนายบัญญัติตั้งแต่วัยเด็ก ที่เริ่มจากนายบัญญัติเกิดความรู้สึกที่ไม่เป็นธรรมต่อชาวบ้านหรือญาติพี่น้องในการประกอบอาชีพประมง หรือความไม่เท่าเทียมกันในสังคมของอำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ประกอบกับการที่นายบัญญัติเกิดในหมู่บ้านเดินเรือแห่งสุราษฎร์ธานี และเป็นหมู่บ้านที่สนับสนุนความคิดสังคมนิยมมาโดยตลอด แต่เมื่อนายบัญญัติมีโอกาสอ่านหนังสือของฝ่ายซ้ายคู่กันมากับหนังสือก้าวหน้าทั้งหลายของสังคม สามารถเปรียบเทียบวิถีทางการเมืองทั้งสองฝ่ายด้วยเหตุและผล ในที่สุดนายบัญญัติจึงเลือกฝ่ายเสรีนิยม โดยเลือกที่จะเข้าพรรคประชาธิปัตย์สืบมาจนถึงปัจจุบัน

ผลการวิจัยพบว่า บทบาทภายในสภาของนายบัญญัติ บรรทัดฐาน ที่มีความสำคัญและเป็นจุดเด่นชัดเจนคือ ภาพลักษณ์และบุคลิกภาพของการเป็นนักประชาธิปไตย เป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่การเมืองรุ่นหลังๆ นับได้ว่าเป็นนักการเมืองที่มีคุณภาพมากคนหนึ่ง จนได้รับการยอมรับจาก ส.ส. ในพรรคและนอกพรรค เป็นผู้ประสานงานกับพรรคการเมืองต่างๆ ได้ดี มีความสุขุมรอบคอบ มีปฏิภาณไหวพริบ สามารถอภิปรายได้ชัดเจนในประเด็นต่างๆ มีความน่าเชื่อถือ มีเหตุผลข้อเท็จจริง มีขั้นตอน มีข้อมูลที่จะอภิปราย ทำให้มีน้ำหนักในการจูงใจให้คนในสภาเห็นด้วย และมีประสบการณ์ในการที่จะวิเคราะห์สถานการณ์ทางการเมืองของไทยได้เฉียบคม และไม่ค่อยจะผิดพลาดแม้แต่ในอนาคต จนสามารถนำไปสู่การแก้ไขปัญหาและได้นำไปสู่การกำหนดยุทธศาสตร์และแนวทางต่อสู้ของพรรคประชาธิปัตย์ และแนวทางการปฏิบัติหน้าที่ในสภาผู้แทนราษฎรได้ นอกจากนี้ นายบัญญัติ บรรทัดฐาน ยังเป็นคนที่เชี่ยวชาญชำนาญในข้อกฎหมายรัฐธรรมนูญ หรือกฎระเบียบในการประชุมสภา สามารถให้ความเห็นในเชิงกฎหมายและเชิงหลักการได้ดี ดังนั้นนายบัญญัติจึงทำหน้าที่ในฐานะเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร คือเป็นฝ่ายนิติบัญญัติในการอภิปรายญัตติและปัญหาต่างๆ ต่อเนื่องมาด้วยดี ทำหน้าที่ได้อย่างสมบูรณ์แบบโดดเด่นตลอดมา จนได้รับเลือกให้เป็นเลขานุการของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ในสมัยของ ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช เป็นนายกรัฐมนตรี ซึ่งบุคลิกภาพและกาแสดงบทบาทในสภาดังกล่าว อาจสืบเนื่องมาจากแต่เดิมเมื่อสมัยนายบัญญัติอยู่ที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี ก็อยู่กับการเมืองอยู่กับพี่น้องประชาชนอย่างใกล้ชิด เพราะในแวดวงสังคมของนายบัญญัติเป็นชาวประมงที่มีพี่น้องพื้นแพอยู่ที่นี่เป็นจำนวนมากและล้วนแล้วแต่สนใจทางการเมืองทั้งสิ้น จนกระทั่งนายบัญญัติเรียนจบกฎหมายแล้วมาทำงานรับราชการสังกัด รพช. จึงทำให้เกิดคุณประโยชน์มากสำหรับนายบัญญัติ คือได้ประสบการณ์จากการรับราชการ เนื่องจากได้เรียนรู้ความรู้สึกนึกคิดของความต้องการของประชาชนในพื้นที่นั้นๆ โดยเฉพาะเมื่อไปอยู่ในภาคอีสานจึงรู้ถึงชีวิตจิตใจของคนอีสานเป็นอย่างดี

เรียนรู้ว่าพี่น้องประชาชนในระดับรากหญ้ามีความยากลำบาก ดังนั้นแนวคิดของราชการก็เป็นส่วนหนึ่งที่ส่งผลให้นายบัญญัติอยากจะทำให้ประชาชนอยู่ดี กินดี มีความสุข เกิดเป็นแรงผลักดันในการทำหน้าที่ในฐานะผู้แทนราษฎรให้เกิดประสิทธิภาพประสิทธิผล ส่งผลให้นายบัญญัติเป็นคนที่มีหลักการอยู่ในกฎการอภิปราย การทำหน้าที่แต่ละครั้งสม่ำเสมอ ไม่ก้าวร้าวไม่ดุดัน แต่มีความประนีประนอม การทำงานในสภาจึงเป็นไปได้อย่างดีเสมอ ส่วนข้อครหาหรือข้อบกพร่อง หรือภาพลักษณ์ในทางเสียหายในการปฏิบัติหน้าที่ในฐานะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ไม่ค่อยปรากฏให้เห็นเท่าใดแม้จะมีบ้างก็ไม่ใช่ว่าจะสำคัญ เพราะฉะนั้นในการทำหน้าที่ในสภาของนายบัญญัติจึงได้รับการเคารพนับถือ และได้รับความไว้วางใจจากการเลือกตั้ง และเพื่อนสมาชิกหรือพี่น้องประชาชนแทบทุกสมัย เป็นนักการเมืองที่ดีและเป็นที่ยอมรับในสายตาของประชาชนโดยทั่วไป ซึ่งอาจสืบเนื่องมาจากนายบัญญัติยึดถือคติที่ว่า การเมืองนั้นไม่มีใครชนะร้อยเปอร์เซ็นต์ ไม่มีใครได้อะไรร้อยเปอร์เซ็นต์ ถ้าหากว่าใครได้ร้อยเปอร์เซ็นต์ แสดงว่าคนอื่นได้ศูนย์ เพราะฉะนั้นการเมืองนี้เอาแต่เพียงว่าให้ได้เสียงข้างมาก แล้วคนอื่นให้ได้บ้าง มีผลกระจายไปถึงคนอื่นบ้าง เพราะฉะนั้นก็คือ การสอนหลักที่อยู่กันได้นั้นก็คือ หลักการประนีประนอม ก็คือหลักการในทางการเมืองที่ทุกคนต้องทำใจเสมอว่าไม่มีใครได้ศูนย์เปอร์เซ็นต์ ซึ่งมันเป็นไปได้เพราะฉะนั้นการที่เราได้มากกว่าคนอื่นก็ควรจะพอใจแล้วในทางการเมือง

สอดคล้องกับการศึกษาเรื่อง บทบาททางการเมืองของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช ของ วิชาสินี จินตลิจิตติ (2546) ซึ่งพบว่าความสัมพันธ์ระหว่าง ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช กับประชาชน เกิดขึ้นด้วยการทำให้ประชาชนรู้สึกว่ารัฐบาลนี้เป็นของประชาชน จนหลายคนคิดว่าเป็นความฝัน แต่ ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช ก็กล้าที่จะนำมากำหนดเป็นนโยบาย เพื่อสร้างความนิยมในหมู่ประชาชน นโยบายแรกคือ การผันเงิน 2,500 ล้านบาท ชูชนบท โดยการผันเงินจากงบประมาณรายจ่ายผ่านสภาตำบล เพื่อนำไปสร้างสิ่งสาธารณูปโภคที่จำเป็นในชนบท เช่น ถนน สะพาน ฝาย เก็บน้ำ คูคลอง โดยมุ่งหวังจะเป็นการสร้างงานและรายได้ให้กับประชาชนในชนบท นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีบทบาท คือ หน้าที่ของฐานะตำแหน่ง เมื่อบุคคลหนึ่งได้ดำรงตำแหน่งใดสิ่งก็ตามมากับตำแหน่งนั้นก็คือ การที่เขาจะต้องมีการพบปะสังสรรค์กับตำแหน่งอื่นๆทั้งที่สูงกว่าและต่ำกว่าภายในกลุ่ม สิ่งที่ติดตามมากับตำแหน่งอันเป็นเครื่องกำหนดสำหรับการดำรงฐานะตำแหน่งนั้นเรียกว่าบทบาท ดังนั้นบทบาทจึงเป็นพฤติกรรมซึ่งได้กระทำจริงๆ และเป็นการปฏิบัติตามหน้าที่ ส่วนสถานภาพเป็นการกำหนดพฤติกรรมของเจ้าของตำแหน่ง หรือบทบาทเป็นการปฏิบัติตามความต้องการจริงๆตามตำแหน่งของเขา เป็นกระบวนการของความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมของตนเอง และเนื่องมาจากการปฏิบัติหน้าที่ของสถาบันส่วนหนึ่ง เป็นแบบแผนของพฤติกรรมที่คาดหวัง ซึ่งผูกพันอยู่กับตำแหน่งในสังคม ดังนั้นจะเห็นได้ว่าบทบาทในสภาของ

นายบัญญัติ บรรทัดฐาน จะเกี่ยวข้องกับบุคลิกภาพ สถานภาพ ตำแหน่ง ความสัมพันธ์ของบทบาทในสภาคือ บทบาทของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือบทบาทของผู้นำฝ่ายค้านในสภา เป็นการเชื่อมโยงพฤติกรรมเข้ากับ โครงสร้างทางสังคม ซึ่งบุคคลต่างๆถูกกำหนดโดยสังคมให้เข้าสู่สถานภาพ และผูกมัดไว้กับความสัมพันธ์กับสถานภาพอื่นๆ เมื่อบุคคลอยู่ในสถานภาพใดๆได้ใช้สิทธิและปฏิบัติหน้าที่ของเขาที่มีอยู่คู่กับสถานภาพนั้นๆ ก็เท่ากับเขาแสดงบทบาทของเขา ดังนั้นในสังคมหนึ่งๆ การที่เรากำหนดเรียกบุคคลหนึ่งว่าเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนั้น เป็นการเรียงตามสถานภาพของบุคคลนั้น กล่าวคือสถานภาพเป็นตำแหน่งที่ได้จากการเป็นสมาชิกของกลุ่ม เป็นสิทธิหน้าที่ทั้งหมดที่บุคคลมีอยู่เกี่ยวกับผู้อื่นและสังคมส่วนรวม สถานภาพจะกำหนดว่าบุคคลนั้นๆ มีหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติต่อผู้อื่นอย่างไร หน้าที่รับผิดชอบอย่างไรในสังคม สถานภาพเป็นสิ่งที่เฉพาะบุคคล ทำให้บุคคลนั้นแตกต่างจากผู้อื่น และมีอะไรเป็นเครื่องหมายของตนเอง

ผลการวิจัยพบว่า บทบาทในสภาของนายบัญญัติ บรรทัดฐาน ในฐานะหัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ คือการตรวจสอบรัฐบาลของ พ.ต.ท.ดร.ทักษิณ ชินวัตร โดยการตั้งกระทู้ถามกว่า 100 กระทู้ แต่ พ.ต.ท. ดร.ทักษิณ นายกรัฐมนตรีปฏิเสธการตอบกระทู้ส่วนใหญ่ มีการตอบกระทู้เพียง 1-2 ครั้ง เท่านั้น ส่วนเรื่องสำคัญในการอภิปรายไม่ไว้วางใจ ด้วยการยื่นญัตติอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลถึง 3 ครั้งในรัฐบาล พ.ต.ท.ดร.ทักษิณ คือครั้งแรกระหว่างวันที่ 22-25 พฤษภาคม พ.ศ. 2545 ได้ยื่นอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐมนตรี 15 ราย โดยได้ชี้ให้เห็นว่ามีการทุจริตและมีการหาประโยชน์ในโครงการต่างๆของรัฐ มูลค่าไม่น้อยกว่า 12,206 ล้านบาท (หนึ่งหมื่นสองพันสองร้อยหกล้านบาท) ครั้งที่ 2 เมื่อระหว่างวันที่ 28-29 พฤษภาคม พ.ศ. 2546 อภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐมนตรี 5 ราย ได้ชี้ให้เห็นว่า มีการทุจริตและมีการหาประโยชน์ในโครงการมูลค่าไม่น้อยกว่า 14,921 ล้านบาท (หนึ่งหมื่นสี่พันเก้าร้อยยี่สิบเอ็ดล้านบาท) และครั้งที่ 3 เมื่อระหว่างวันที่ 19-21 พฤษภาคม พ.ศ.2547 อภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐมนตรี 8 ราย ครั้งนี้ได้ชี้ให้เห็นว่า มีการทุจริต มีการหาประโยชน์ครั้งมโหฬารในโครงการ มูลค่าไม่น้อยกว่า 146,392 ล้านบาท (หนึ่งแสนสี่หมื่นหกพันสามร้อยเก้าสิบสองล้านบาท) ซึ่งนายบัญญัติ บรรทัดฐาน ในฐานะหัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ ได้ชี้ให้เห็นข้อเท็จจริง 2 ประการ คือ พฤติกรรมแห่งการทุจริตคอร์รัปชันที่เกิดขึ้นในรัฐบาล พ.ต.ท. ดร.ทักษิณ และอีกประการคือการทำหน้าที่ของพรรคประชาธิปัตย์ที่จะยื่นหยัคมุ่งมั่น ที่จะป้องกันและปราบปรามการทุจริตทุกรูปแบบอย่างจริงจัง ด้วยนโยบายและมาตรการรื้อ-แก้ไข-ลงโทษ-ทวงคืน คือการขึ้นบัญชีทำโครงการที่ไม่โปร่งใสเพื่อติดตามตรวจสอบยึดทรัพย์เอาคนผิดเข้าคุก สนับสนุน ป.ป.ส. ภาคประชาชนที่มีวัตถุประสงค์เพื่อ สนับสนุนส่งเสริมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตคอร์รัปชัน เร่งปฏิรูปและฟื้นฟูระบบสื่อเสรี การแก้ไขกฎหมายที่เป็นอุปสรรคการป้องกันและปราบปรามการทุจริตคอร์รัปชัน แก้ไขรัฐธรรมนูญเพื่อป้องกันการ

กรอบจำกัดการอิสระ และเพิ่มอำนาจหน้าที่และเพิ่มความพร้อมในองค์กรอิสระเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการตรวจสอบ

ดังนั้นผู้วิจัยจึงสามารถอภิปรายผลได้ว่า สถานภาพของนายบัญญัติ บรรทัดฐาน เป็นนามธรรม หมายถึงตำแหน่งจะเป็นเครื่องกำหนดบทบาทว่าจะมีการทำหน้าที่อย่างไรบ้าง ฉะนั้นเมื่อมีตำแหน่งเกิดขึ้น สิ่งที่เกี่ยวข้องกับตำแหน่งไม่สามารถแยกออกจากกันได้ จึงอาจสรุปได้ว่า การที่เราเรียกบุคคลหนึ่งว่าเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนั้น จึงเป็นการเรียกตามสภาพของผู้นั้น ซึ่งจะ เป็นเครื่องแสดงว่าเขามีสิทธิหน้าที่ความรับผิดชอบและขอบเขตแห่งความประพฤติ ตามสถานภาพของตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่เขาดำรงอยู่ หรือบทบาทของบุคคลใดคือการแสดงพฤติกรรมส่วนหนึ่งของเขาในกลุ่มสังคมที่เขาอยู่นั่นเอง บุคคลย่อมเป็นสมาชิกของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งเสมอ บุคคลจะเรียนรู้แบบหรือการแสดงพฤติกรรมซึ่งเป็นที่ยอมรับกันในกลุ่ม และจะแสดงบทบาทแตกต่างกันออกไปเสมอเมื่ออยู่ในกลุ่มที่ต่างกัน ทั้งนี้เพราะความคาดหวังของแต่ละกลุ่มไม่เหมือนกัน และบทบาทเป็นเครื่องเชื่อมโยงพฤติกรรมของบุคคลเข้ากับโครงสร้างทางสังคม ซึ่งบุคคลต่างถูกกำหนดโดยสังคมให้เข้าสู่สถานภาพ และผูกมัดไว้กับความสัมพันธ์กับสถานะภาพอื่นๆ เมื่อบุคคลอยู่ในสถานภาพใดๆ ได้ใช้สิทธิและปฏิบัติหน้าที่ของเขามีอยู่คู่กับสถานภาพใดๆ ก็เท่ากับเขาแสดงบทบาทของเขาโดยเฉพาะผู้นำทางการเมืองเมื่อมีความสามารถและแสดงบทบาท ในการกำหนดนโยบายและบริหารงานรัฐบาลให้บรรลุตามนโยบายที่ได้กำหนดไว้

นอกจากนี้ผลการวิจัยพบว่าบทบาทนอกสภาของนายบัญญัติ บรรทัดฐาน ในฐานะสมาชิกพรรคการเมือง ในฐานะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และในฐานะผู้แทนปวงชนชาวไทย สามารถที่จะกล่าวได้ว่านายบัญญัติเป็นสมาชิกพรรคการเมืองที่ดีคนหนึ่ง เพราะได้มีความระมัดระวังที่จะไม่ทำการใดให้เป็นที่ยึดถือเสียแก่พรรค และที่สำคัญคือได้ทำหน้าที่รับใช้พรรคตามกำลังความสามารถและได้อุทิศเวลาให้กับพรรคอย่างเต็มที่ โดยให้การสนับสนุนและดำรงตำแหน่งกรรมการบริหารพรรคมาโดยตลอด เป็นตั้งแต่รองเลขาธิการพรรค โฆษกพรรค รองหัวหน้าพรรค จนกระทั่งมาเป็นหัวหน้าพรรคในปี 2546 อาจจะกล่าวได้ว่านายบัญญัติได้รับการยอมรับหาสมาชิกพรรคด้วยกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากสาขาพรรคในจังหวัดต่าง ๆ ก่อนข้างดี แม้กระทั่งหาสาขาพรรคในภาคอีสานสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับทฤษฎีว่าด้วยผู้นำทางการเมือง ซึ่งได้ให้ความหมายของบทบาททางการเมืองว่าเป็นพฤติกรรมที่ประชาชนหรือสมาชิกของชุมชนคาดหวังว่า เป็นสิ่งที่ควรจะมีการแสดงออกของบุคคลผู้ซึ่งอยู่ในตำแหน่งทางสังคมการเมือง เช่น สมาชิกสภานิติบัญญัติผู้นำพรรคการเมือง ผู้ออกเสียงเลือกตั้ง นักปฏิวัติ ซึ่งพฤติกรรมเหล่านั้น เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ หรือตกลงให้มีการกระทำนั้น ๆ ตามอำนาจหน้าที่ทั้งที่ระบุไว้ชัดเจน หรือไม่ชัดเจน เป็นทางการหรือไม่เป็นทางการในการปฏิบัติงานเพื่อสังคม การเมือง ดังนั้นบทบาท

ความเป็นผู้นำของนายบัญญัติที่แสดงออกคือ การใช้อำนาจผ่านระบบการเมืองโดยการเลือกตั้ง วิธีการนั้นคือการพบปะเยี่ยมเยือนประชาชนในพื้นที่ ซึ่งการพบปะเยี่ยมเยือนประชาชนนี้มีนัยสำคัญคือ เป็นเครื่องชี้ให้เห็นถึงการให้ความสำคัญ และการเอาใจใส่ทุกข์สุขของประชาชน เป็นโอกาสที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะได้พบปะและรับฟังปัญหา โดยตรวจสอบและรับข้อมูลโดยจากประชาชนเพื่อนำปัญหานั้นไปแก้ไขโดยเร็วที่สุด โดยเฉพาะในเขตพื้นที่อันเป็นเขตเลือกตั้งของนายบัญญัติที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้ใช้เวลาส่วนใหญ่ของการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในสองสมัยแรก ออกเยี่ยมเยือนประชาชนมากที่สุดตามยุทธศาสตร์ “ไปให้ทั่ว – เข้าให้ถึง” เพราะเห็นว่าการออกนอกเหนือจากจะได้รับทราบปัญหา และรับเอาปัญหามาช่วยแก้ไขแล้ว ในทางการเมืองยังถือเป็นการขายตรง และมีได้ฝากอนาคตทางการเมืองไว้กับเครือข่ายผู้สนับสนุนเท่านั้น

โดยการแสดงบทบาทนอกสภาของนายบัญญัติดังกล่าว อาจมีเหตุผลสืบเนื่องมาจากนายบัญญัติได้ให้ความสนใจในเรื่องการกระจายอำนาจไปสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมาก โดยเป็นคนจัดทำแผนเกี่ยวกับการพัฒนาท้องถิ่นและพัฒนาชนบท และมีความผูกพันกับการเมืองระดับท้องถิ่นมาก มีความสนิทสนมกับผู้สนับสนุนทางการเมืองในพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานีมาก เพราะแม้ว่าจะไม่ได้เป็น ส.ส. ในพื้นที่แล้ว เป็น ส.ส. ในระบบบัญชีรายชื่อของพรรค แต่ยังลงไปในพื้นที่อย่างสม่ำเสมอ ดังนั้นนายบัญญัติ บรรทัดฐาน จึงเป็นนักการเมืองที่ได้รับการยอมรับ ทั้งในเขตเลือกตั้งที่ได้รับเลือกตั้งมา และนอกเขตเลือกตั้งคือประชาชนคนไทย โดยทั่วไปในทางที่ดีตามสมควร แม้ในยามที่ภาพพจน์ของนักการเมืองตกต่ำเพราะการทุจริต แต่นายบัญญัติยังเป็นนักการเมืองที่มักจะได้รับความเชื่อถือจากสื่อมวลชนโดยทั่วไปในเรื่องการแสดงความคิดเห็นต่อปัญหาสำคัญของบ้านเมืองในยามวิกฤต และต่อสถานการณ์สำคัญๆ อยู่เสมอ ในฐานะเป็นนักการเมืองที่มีประสบการณ์ และมีความคิดเห็นที่น่ารับฟัง ดังนั้นในสายตาของนักหนังสือพิมพ์คอลัมนิสต์ นายบัญญัติมีความโดดเด่นในเรื่องของการวิเคราะห์สถานการณ์ทางการเมือง ประวัติทางการเมืองที่ไม่มีความต่างพร้อย เดินสายกลาง ประนีประนอมไม่แตกหัก ยึดมั่นในระบบรัฐสภาเห็นการต่อสู้ทางการเมือง นอกสภาของนักการเมืองเป็นสิ่งที่ไม่เหมาะสม ยึดมั่นในหลักกฎหมายหลักการ กฎระเบียบของสังคม

และผลการวิจัยพบว่า บทบาทในการเป็นหัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์นั้น สืบเนื่องจากนายบัญญัติสนใจการเมืองมาตั้งแต่เรียนหนังสือ แต่ไม่เคยคาดหวังว่าจะได้เป็นหัวหน้าพรรคเลย มีความต้องการแค่ได้เป็น ส.ส. ตลอดไปก็เพียงพอแล้ว แต่เมื่อได้รับการสนับสนุนจากหลายฝ่าย และได้การยอมรับจากสมาชิกพรรคทั่วประเทศ และได้เป็นหัวหน้าพรรคเพราะมาจากการเลือกตั้งจากที่ประชุมใหญ่ นายบัญญัติก็มีความภาคภูมิใจ และพยายามทำงานอย่างเต็มที่ในการปฏิบัติงานในฐานะหัวหน้าพรรค โดยการนำเอาแนวคิดบวกกับประสบการณ์ ออกมาเป็นข้อเสนอแนะในการ

ปฏิบัติงานให้ผู้ที่เกี่ยวข้องในพรรค มีการกำหนดนโยบายที่ก้าวหน้า คือการระดมสมองจาก นักวิชาการจากมหาวิทยาลัยต่างๆเข้ามาช่วยคิดและกำหนดเป็นนโยบายหลัก ๆ ที่สำคัญของพรรค โดยเฉพาะนโยบายในเชิงสวัสดิการ หรือการนำเสนอและกำหนดนโยบายในเชิงประชานิยมเป็น ครั้งแรกในพรรคประชาธิปัตย์ เช่น นโยบายเรียนฟรี จบมามีงานทำ ล้างหนี้ด้วยงาน 60 ปี มีเบี้ย เลี้ยง รักษาฟรีมีคุณภาพ ซึ่งก่อนหน้านี้ได้มีผู้นำเสนอแล้ว แต่สมาชิกพรรคไม่เห็นด้วย ซึ่งการ ปฏิบัติหน้าที่หัวหน้าพรรคและกำหนดนโยบายพรรคดังกล่าวอาจสืบเนื่องมาจากเหตุผลประการ สำคัญคือ นายบัญญัติจบกฎหมายและเป็นคนหัวอนุรักษ์นิยมหรือหัวเก่า และเชื่อมั่นมาตลอดว่า ภายใต้อำนาจระบบทุนนิยม ทำให้คนได้รับสิทธิต่างๆไม่เท่าเทียมกัน หรือมีมือในการไขว่คว้าหา ผลประโยชน์ต่างๆไม่เท่ากัน ดังนั้นจึงเกิดความจำเป็นที่รัฐจะต้องจัดให้คนระดับล่างที่มีมือสั้นกว่ามี หลักประกันในชีวิตมากขึ้น ซึ่งก็คือ สวัสดิการนั่นเอง นอกจากนี้ความภูมิใจของ นายบัญญัติอีก ประการคือ ในช่วงที่ดำรงตำแหน่งหัวหน้าพรรคได้ให้ความสำคัญกับเครือข่ายของพรรค และแนว ร่วมพรรคเป็นพิเศษ โดยเครือข่ายดั้งเดิมหรือสาขาพรรคที่มีอยู่ดั้งเดิมก็ได้ให้การสนับสนุน งบประมาณเพื่อการพัฒนาสาขาพรรค และหาสมาชิกใหม่เพิ่มเติมมาโดยตลอด มีเป้าหมายที่จะให้มี สาขาในทุกเขตเลือกตั้ง และได้สนับสนุนให้สาขาพรรคมีกิจกรรมร่วมกับชาวบ้านในพื้นที่อย่าง สม่าเสมอ เพื่อเป็นภูมิคุ้มกันสำคัญทางการเมืองในอันที่จะลดความสับสนในเรื่องข้อมูลข่าวสาร และเพื่อให้สาขาพรรคได้ทำหน้าที่เป็นสื่อกลางระหว่างคนในพื้นที่กับพรรคอย่างแท้จริงด้วย

ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีของ สุวิมล อิศระธนาชัยกุล (2520: 5) ที่ได้อธิบายว่า แนวคิดทางการเมือง คือการสะท้อนความคิดหรือความหมายใดๆที่สำคัญทางการเมือง ไม่ว่าจะเป็น เป็นความเห็น หรือจินตนาการที่เป็นหลักเบื้องต้นทางการเมือง โดยมีเจตนาเพื่อสนับสนุน หรือ ป้องกันความคิด และความเชื่อเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หรือเป็นความสนใจเฉพาะในกฎเกณฑ์ หรือ นโยบายทางการเมืองอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่นเดียวกับแนวคิดของ สมพงษ์ เกษมสิน และจรรยา สุภาพ (2520: 5) ซึ่งได้อธิบายว่าแนวคิดทางการเมืองว่า หมายถึงลัทธิการเมืองที่สำคัญที่เกิดขึ้นจาก แนวคิดของบุคคลที่มีสติปัญญา สามารถนำความรู้ ประสบการณ์ และข้อสังเกตเกี่ยวกับ ปรากฏการณ์ของสังคม เช่น พฤติกรรมของบุคคล ความปรารถนา ความต้องการ ความสัมพันธ์ ระหว่างบุคคลที่อยู่ในสังคมเดียวกัน ความร่วมมือ หรือความขัดแย้งกัน รวมตลอดถึงปัจจัยที่ ก่อให้เกิดความสงบสุข หรือปัญหาต่างๆที่ทำให้หลักประกันในชีวิตของบุคคลต้องเสื่อมคลายลง ทำให้เกิดความไม่มั่นคงในชีวิต นอกจากนี้ก็เป็นข้อคิดเกี่ยวกับการมา และการใช้อำนาจการ ปกครองในสังคมว่า ควรจะเป็นไปในแนวไหน เพื่อให้บังเกิดผลหรือประโยชน์สูงสุดต่อบรรดา สมาชิกของสังคมนั้น ดังนั้นหากมีความต้องการที่จะให้อนาคตทางการเมืองของประเทศไทยใน อนาคตเป็นอย่างไร จึงเห็นว่าจะมีความจำเป็นที่จะต้องปลูกฝังแนวคิดทางการเมืองนั้นๆให้แก่เยาวชน

ผู้ซึ่งจะเป็นอนาคตของชาติ และผู้ที่ต้องการเข้ามาเป็นนักการเมืองผู้ช่วยกันแก้ไขปัญหาและพัฒนาประเทศในระดับต่างๆต่อไป

โดยผลการวิจัยพบว่า ในช่วงที่มีการเลือกตั้งหัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ ได้มีการต่อสู้ภายในพรรคก่อนมีการประชุมใหญ่ของพรรค ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับสองคนระหว่างนายบัญญัติ กับนายอภิสิทธิ์ แล้วปรากฏว่านายอภิสิทธิ์เป็นคนที่มีความมั่นใจสูงกว่า เวลาไปไหนมักจะมีคนมาขอถ่ายรูปด้วยเสมอ ในขณะที่นายบัญญัตินั้นมีบุคลิกคล้ายๆกับหนังสือชาวกรุง คือเวลาเข้าก็จะไม่เข้ามาได้ เพียงแต่ยิ้มๆ ดังนั้นการเสนอชื่อนายบัญญัติเพื่อลงแข่งขันกับนายอภิสิทธิ์ จึงถือเป็นการเปิดโอกาสครั้งสำคัญให้นายบัญญัติพิสูจน์ตนเอง แต่ในอีกด้านหนึ่งก็ทำให้นายบัญญัติตกที่นั่งลำบาก เพราะเมื่อเทียบกับภายนอกแล้ว การยอมรับในตัวนายอภิสิทธิ์นั้นจะมีสูงกว่า ดังนั้นนายบัญญัติจึงไม่ได้แข่งกับนายอภิสิทธิ์เท่านั้นแต่ต้องแข่งกับกระแสสังคมที่ชื่นชมในตัวนายอภิสิทธิ์ด้วย แต่อย่างไรก็ตามนับว่าพรรคประชาธิปัตย์เป็นพรรคการเมืองที่น่าชื่นชม เนื่องจากน่าจะเป็นพรรคการเมืองเดียวที่เปิดโอกาสให้มีการแข่งขันกันเพื่อชิงตำแหน่งหัวหน้าพรรค ซึ่งแตกต่างกับพรรคอื่นที่ตำแหน่งหัวหน้าพรรคมักผูกขาดอยู่กับคนเพียงคนเดียว ดังนั้นเมื่อนายบัญญัติลงแข่งขันชิงหัวหน้าพรรค จึงได้ประกาศวิสัยทัศน์ด้วยยุทธศาสตร์ 3 ป. ในการรณรงค์ต่อสู้กับประชานิยมของพรรค โดย ป. แรก คือ ป.เปิด หมายถึงเปิดรับบุคลากรที่มีความสนใจ ประสงค์จะเข้าร่วมกระบวนการในฐานะคลังสมองของพรรค และเปิดใจกว้างยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่างกัน ด้วยเหตุผลที่ว่าปัญหาเปลี่ยนแปลงสถานการณ์เปลี่ยน ป. ที่สองคือ ป.ปรับ หมายถึง การปรับองค์ประกอบของพรรค ปรับวิธีการบริหารของพรรคให้มีความคล่องตัว และมีความรวดเร็วมากยิ่งขึ้น และ ป. ตัวที่สามคือ ป. เปลี่ยน หมายถึงเปลี่ยนกระบวนการจัดทำนโยบาย โดยระดมความเห็นจากเจ้าของปัญหาและผู้เกี่ยวข้อง และเปลี่ยนวิธีการในการนำเสนอนโยบายด้วยการนำเอาวิธีการทางการตลาดมาใช้บ้าง เพื่อให้มีความน่าสนใจ แต่ไม่ใช่เอาการตลาดนำการเมือง ซึ่งได้รับความสนใจจากบรรดาสมาชิก และสื่อมวลชนโดยทั่วไปมากพอสมควร

สอดคล้องกับแนวคิดที่ได้แสดงไว้ในราชบัณฑิตยสถานในหนังสือศัพท์รัฐศาสตร์ให้คำแปลคำว่า Accountability ว่าภาระรับผิดชอบ Responsibility และ Responsiveness ว่าการสนองตอบ โดยศาสตราจารย์อมร รัชกาลดี อธิบายว่าภาษาไทยใช้คำว่ารับผิดชอบอย่างกว้างขวาง ความจริง accountability คือ ภาระรับผิดชอบในรายละเอียดในสิ่งที่นับได้ หรือเป็นรูปธรรม ส่วน Responsibility มีลักษณะสนองตอบต่อบุคคลที่มอบหมายภารกิจให้ทำในภาพรวม หรือเป็นนามธรรมหน้าที่หลักทั้งสามประการดังได้กล่าวมานี้จึงเป็นหน้าที่ที่รัฐบาลทุกระดับ (รัฐบาลชาติ รัฐบาลท้องถิ่น) ในสังคมการเมืองต้องกระทำอย่างเคร่งครัด และบทบาทของพรรคการเมือง อาจพิจารณาได้ 4 ประการ คือ (1) บทบาทในการให้ความรู้ทางการเมืองแก่สมาชิกพรรคการเมือง และ

ประชาชนกลุ่มต่าง ๆ ในสังคมทางการเมือง การให้คณะ สัมมนา ฝึกอบรมอภิปราย รวมทั้งการให้ความรู้โดยผ่านสื่อมวลชนต่างๆ เป็นต้น (2) บทบาทในการสร้างผู้นำการเมืองรุ่นใหม่ ๆ เพื่อการสืบทอดภารกิจ อุดมการณ์ หน้าที่และบทบาทของพรรคการเมืองในอนาคต พรรคการเมืองจึงควรให้ความสำคัญต่อการสร้างผู้นำทางการเมืองที่มีความเพียบพร้อมทั้งคุณธรรม และความรู้ความสามารถเพื่อรับใช้สังคมโดยรวม (3) บทบาทในการสร้างความเป็นเอกภาพ (Unity) หรือความสมานฉันท์ (Harmony) ได้เกิดขึ้นในสังคมการเมือง ทั้งนี้โดยหลักการพรรคการเมืองก็คือสถาบันการเมืองที่เป็นกลไกเชื่อมกลางระหว่างรัฐบาลกับประชาชนกลุ่มต่างๆ นั้นเอง และ (4) บทบาทในการสร้างความเป็นธรรมในสังคม (Social justice) บทบาทดังกล่าวนี้เป็นบทสุดท้ายที่เป็นอุดมคติของพรรคการเมือง และย่อมขึ้นอยู่กับความสามารถ ความโปร่งใส ความรอบรู้ วิสัยทัศน์ ความจริงใจ และคุณธรรมของพรรคการเมืองเป็นเกณฑ์ ทั้งนี้ หากพรรคการเมืองดำเนินการต่าง ๆ ภายใต้อกรอบแห่งอุดมการณ์ทางการเมืองที่พรรคยึดถืออย่างตรงไปตรงมาแล้ว สภาวะการณ์แห่งความเป็นธรรมในสังคมย่อมบังเกิดขึ้นได้ ดังนั้นบทบาทของพรรคการเมืองทั้ง 4 ประเภทนี้ เป็นบทบาทที่แต่ละพรรคอาจให้ความสำคัญ และมีแนวทางการดำเนินการแตกต่างกันออกไปตามระดับของการพัฒนาทางการเมืองในแต่ละสังคมอีกด้วย

ผลการวิจัยพบว่าในช่วงเวลาเดียวกันนั้น นโยบายประชานิยมลดแลกแจกแถม และเข้าถึงแหล่งทุนของพรรคไทยรักไทยของ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร กำลังได้รับความนิยมสูงสุดอยู่ในสังคมไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคมชนบท เช่น นโยบายพักชำระหนี้ กองทุนหมู่บ้าน และรักษาพยาบาล 30 บาททุกโรค แต่เรื่องพักชำระหนี้ และกองทุนหมู่บ้านที่กู้กันได้ง่าย โดยจะเอามาใช้จ่ายอะไรก็ได้ ได้ก่อให้เกิดปัญหาการใช้จ่ายเพื่อการบริโภคที่ฟุ้งเฟ้อ ฟุ่มเฟือย กันมากขึ้น แล้วก็เป็นหนี้เป็นสินกันต่อไป ดังนั้นเพื่อความแน่ใจ และเพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์ความพอดีในการกำหนดนโยบายของพรรค นายบัญญัติจึงได้มอบหมายให้ ดร.ไตรรงค์ สุวรรณคีรี ซึ่งเป็นรองหัวหน้าพรรคอยู่ในขณะนั้น เดินทางไปศึกษาความเป็นจริงในประเทศเม็กซิโก และเปรู ซึ่งล้มเหลวเพราะนโยบายประชานิยม รวมทั้งได้นำความเห็นของนักวิชาการหลายคนมาวิเคราะห์ประกอบกัน และเป็นข้อมูลตรงกันว่า (1) นโยบายประชานิยม คือ ลด แลก แจก แถม เพื่อความถูกใจพอใจของประชาชนชั่วครั้งคราว เพื่อคะแนนนิยมทางการเมืองโดยไม่ได้นำถึงปัญหาที่จะติดตามมาจะเป็นปัญหาต่อฐานะการคลังของประเทศในระยะยาว และยังเป็นการส่งเสริมให้เกิดการใช้จ่ายที่ฟุ้งเฟ้อ ฟุ่มเฟือย และก่อให้เกิดหนี้สินครัวเรือนเพิ่มขึ้น (2) นโยบายที่น่าจะมีความพอดีและเหมาะสมกับสถานะทางการคลังของประเทศที่ทำได้แน่นอน และควรทำเพื่อลดความเหลื่อมล้ำได้พอสมควร คือ นโยบายสังคมสวัสดิการ ซึ่งจะมีความแตกต่างกับรัฐสวัสดิการตรงที่ว่า รัฐสวัสดิการนั้นต้องจัดทำให้แก่ทุกๆ คนในรัฐ ซึ่งคงจะเกินกำลังของประเทศ นอกจากเปลี่ยนระบบ

ภาษีและรายได้กันเสียใหม่ทั้งระบบ ด้วยการขยายฐานภาษี และจัดเก็บภาษีในอัตราสูงมาก ซึ่งคงทำได้ยากอยู่นั่นเอง แต่มีผู้คนหลายกลุ่มในเวลานี้ เขาก็พอจะดูแลตนเองไว้อยู่แล้ว และที่มีระบบดูแลรองรับแล้วก็มี อย่างข้าราชการ กบข. ลูกจ้างเอกชน กองทุนสวัสดิการสังคม และกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ นโยบายที่มีความพอดีก็คือ การช่วยเหลือดูแล กลุ่มคนยากจน หรือกลุ่มคนด้อยโอกาสในสังคม ในเรื่องของความจำเป็นขั้นพื้นฐานในชีวิต เพื่อคุณภาพชีวิตและเพื่อสร้างโอกาส สร้างต้นทุนสำหรับชีวิตที่ดีกว่า

ซึ่งการแสดงบทบาทในการกำหนดนโยบายของนายบัญญัติดังกล่าว สอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีความหมายทางการเมืองในแง่นโยบายสาธารณะ ของปรัชญา เวสารัชช์ (2549:28-34) อธิบายว่านโยบายต้องมีผู้กำหนด คือผู้เป็นเจ้าของ ผู้แถลงนโยบาย หรือเป็นเจ้าภาพผู้รับผิดชอบ นโยบายที่ประกาศต่อสาธารณะ ขณะเดียวกันผู้กำหนดนโยบายที่แท้จริงอาจเป็นผู้อยู่เบื้องหลัง โดยไม่ปรากฏตัวอย่างเป็นทางการ แต่เป็นผู้ที่มีส่วนสำคัญในการผลักดันให้มีประกาศนโยบายต่อสาธารณะก็ได้ ในเรื่องนี้จะกล่าวถึงผู้กำหนดนโยบายโดยเริ่มจาก การพิจารณาเกณฑ์ทั่วไปที่ใช้ระบุว่าเป็นใครคือผู้กำหนดนโยบาย ก่อนที่จะกล่าวถึงผู้กำหนดนโยบายแต่ละบุคคล หรือกลุ่มบุคคลเกณฑ์พิจารณาผู้กำหนดนโยบายสาธารณะตามหลักการแล้ว โดยแนวทางในการพิจารณาว่าใครเป็นผู้กำหนดนโยบายสาธารณะอาจดูได้จากเกณฑ์ต่อไปนี้ (1) เกณฑ์การมีอำนาจหน้าที่ (Authority) ว่าใครเป็นผู้มีส่วนกำหนดนโยบาย ซึ่งบางครั้งผู้กำหนดนโยบายอาจเป็นใครๆ เดียว เช่น นายกรัฐมนตรี แต่ส่วนใหญ่จะถูกกำหนดโดยองค์กรบุคคล เช่น คณะรัฐมนตรี คณะกรรมการบริหาร หรือสภาแห่งชาติ เป็นต้น (2) เกณฑ์ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน เนื่องจากการกำหนดนโยบายส่วนใหญ่เป็นเรื่องของการแก้ปัญหาหรือป้องกันปัญหา ดังนั้น จึงต้องมีผู้เชี่ยวชาญในการแก้ไขปัญหาเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย โดยความเชี่ยวชาญนี้ยังเกี่ยวกับสถาบันที่รับผิดชอบดูแลปัญหาเฉพาะด้านด้วย (3) เกณฑ์การจัดระเบียบ (Order) นโยบายเป็นเรื่องเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมของสังคมโดยมุ่งเสถียรภาพและการคาดคะเนได้

นอกจากนี้ผลการวิจัยพบว่า นายบัญญัติ บรรทัดฐาน ยังได้แสดงบทบาทการเป็นผู้นำฝ่ายค้าน เริ่มตั้งแต่เมื่อได้รับเลือกตั้งจากที่ประชุมใหญ่ ให้เป็นหัวหน้าพรรค และได้รับการรับรองจดทะเบียนจากนายทะเบียนพรรคการเมือง ก็ได้รับการโปรดเกล้าฯ ให้เป็นผู้นำฝ่ายค้าน ซึ่งต้องยอมรับว่า การทำหน้าที่ฝ่ายค้านในยุครัฐบาลไทยรักไทยนั้น ต้องทำงานหนักเป็นพิเศษเพราะจากคำขวัญของรัฐบาลยุคนั้นที่มีว่า “คิดใหม่ ทำใหม่” ก็กลายเป็น “คิดเร็ว ทำเร็ว” และลั่นแล้วแต่ทำเร็วในเรื่องที่มีแต่จะก่อให้เกิดปัญหาตามมาเสียเป็นส่วนใหญ่ ในฐานะพรรคฝ่ายค้านที่มีหน้าที่ติดตามตรวจสอบ และควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินก็ต้องทำหน้าที่ทุกช่องทางที่รัฐธรรมนูญได้ให้อำนาจไว้ ทั้งต้องคอยคัดค้าน ระงับยับยั้งร่าง พ.ร.บ. ที่รัฐบาลเสนอเข้ามาแล้วก่อปัญหาได้ ทั้งต้อง

คอยถามกระทุ้งถามในเรื่องที่ชวนให้สงสัย เคลือบแคลงใจ ซึ่งเป็นที่น่ายินดีว่า สส.ของพรรคทุกคน ได้ทำหน้าที่ด้วยความเข้มแข็ง มีการเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐบาล 2 ครั้งในช่วง 2 ปี ที่นายบัญญัติ ได้ทำหน้าที่เป็นผู้นำฝ่ายค้าน โดยมีความมุ่งหมายอภิปรายในเรื่องของความผิดพลาดบกพร่องแล้ว ยังมีความมุ่งหมายที่จะเปิดไปการทุจริตแนวทางใหม่ คือ ทุจริตเชิงนโยบาย และการทุจริตที่เกิดจากการมีผลประโยชน์ทับซ้อน แม้การอภิปรายไม่ไว้วางใจไม่อาจก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงใดๆ ได้ เพราะคะแนนเสียงของฝ่ายรัฐบาล ที่มีอยู่อย่างท่วมท้น แต่การอภิปรายในคราวนั้นก็ส่งผลให้เกิดความเข้าใจในเรื่องของการทุจริต คอร์รัปชันแนวทางใหม่ให้เป็นที่รู้จักกันอย่างกว้างขวางขึ้น แต่การอภิปรายที่น่าจะถือว่าเป็นความสำเร็จชัดเจน และจะไม่เคยปรากฏมาก่อนในสภาฯ ก็คือ การอภิปรายงบประมาณเพิ่มเติมกลางปี 2547 ของรัฐบาล ซึ่งมีผลให้รัฐบาลต้องถอนออกไปปรับปรุงใหม่ เพราะไม่ได้มีรายละเอียดที่มาของรายได้ให้พอเป็นที่เข้าใจได้ ซึ่งในฐานะผู้นำฝ่ายค้านนายบัญญัติลุกขึ้นอภิปราย ชี้ให้เห็นถึงความผิดพลาดบกพร่องโดยอ้าง ถึงพ.ร.บ. วิธีการงบประมาณที่ได้กำหนดไว้อย่างชัดเจนว่า ร่าง พ.ร.บ. งบประมาณรายจ่ายกลางปีนั้น ต้องแสดงรายละเอียดที่มาของรายได้เพื่อประกอบการพิจารณาด้วย เมื่อไม่มีก็ว่าจะไม่ชอบด้วยกฎหมาย วิธีการงบประมาณและอาจจะขัดต่อรัฐธรรมนูญอีกด้วย ซึ่งการแสดงบทบาทของนายบัญญัติดังกล่าวสืบเนื่องมาจากการที่นายบัญญัติ บรรทัดฐาน เรียนจบด้านกฎหมายมา และคลุกคลีกับการเมืองมาตั้งแต่เด็ก มีความเป็นผู้ใหญ่และประสบการณ์ทางการเมือง จึงส่งผลให้เป็นคนที่จะเชี่ยวชาญซ้ำซ้อนในข้อกฎหมาย ไม่ว่าจะเป็นกฎหมายรัฐธรรมนูญ หรือกฎระเบียบในการประชุมสภา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการให้ความเห็นในเชิงกฎหมายก็ดี การให้ความเห็นในเชิงหลักการก็ดี แม้จะเป็นปัญหากฎหมายในเชิงรัฐธรรมนูญ หรือปัญหาอื่นใดที่เกิดขึ้นหรือกฎหมายแต่ละฉบับ จะแนะนำในกรอบข้อกฎหมายอย่างแท้จริง จะสะท้อนความเป็นจริงที่น่าเชื่อถือ ประกอบกับเป็นคนที่ไม่พูดพร่ำเพรื่อ สามารถอธิบายเรื่องยากๆ ให้เป็นเรื่องง่ายได้ ช่วยในการยกประเด็นปัญหาแล้วก็จะหาข้อสงสัย เป็นคนอภิปรายเก่ง พูดจน่าเชื่อถือ มีข้อมูลที่จะอภิปราย มีเหตุผลข้อเท็จจริงประกอบคำอภิปรายคำชี้แจงได้อย่างน่าฟัง และเป็นผู้ที่วิเคราะห์สถานการณ์ของบ้านเมืองไม่ค่อยจะผิดพลาดแม้แต่ในอนาคต ดังนั้นนายบัญญัติจึงได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่ในฐานะเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร คือเป็นฝ่ายนิติบัญญัติในการอภิปรายญัตติและปัญหาต่างๆต่อเนื่องมาด้วยดี

ส่วนบทบาทการเป็นผู้นำการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2548 ซึ่งต้องยอมรับว่าพรรคไทยรักไทย มีความพร้อมมากที่สุดเพราะใช้ทฤษฎีการตลาดนำการเมือง และด้วยนโยบายประชานิยม ที่ก่อให้เกิดกระแสนิยมชมชอบอย่างมากมายในสังคมชนบท เกินกว่าที่พรรคการเมืองอื่นใดจะเอาชนะเลือกตั้งได้ ดังนั้นในฐานะของหัวหน้าพรรค ซึ่งเป็นเสมือนหนึ่งแม่ทัพ นายบัญญัติจึงจำเป็นต้องนำกองทัพเข้าสู่สงคราม และตั้งใจทำเต็มที่โดยอาศัยความเข้มแข็งของ สส. เก่า

และผู้สมัครใหม่ที่มีศักยภาพ และอาศัยเครือข่ายสาขาพรรคที่ได้มีกิจกรรมในพื้นที่อยู่ก่อนแล้ว รวมทั้งการหนุนช่วย โดยทีมงานของหัวหน้าพรรคและเลขาธิการพรรค ด้วยกระบวนการ “คาราวาน ประชาธิปไตย” คือการจัดให้มีขบวนรถ โดยมีรถบัสดขนาดใหญ่ ที่ตกแต่งให้เห็นเด่นชัด ด้วยสัญลักษณ์พรรค และสัญลักษณ์ประชาธิปไตย เป็นรถนำขบวน เคลื่อนไหวไปตามจังหวัดต่างๆ อย่างทั่วถึง ตามยุทธศาสตร์ “ไปให้ทั่ว เข้าให้ถึง” ส่วนทางน้ำ ก็ใช้ขบวนเรือทำนองเดียวกัน โดยเริ่มต้นออกเดินทางภายหลังจากวันสมัครรับเลือกตั้งแล้ว และสิ้นสุดก่อนวันเลือกตั้ง 3 วัน เพื่อกลับมาปิดท้ายรายการที่กรุงเทพฯ มีการเปิดเวทีปราศรัยในจังหวัด และเขตเลือกตั้งที่มีความพร้อม ตามเส้นทางที่ขบวนคาราวานเดินทางไปถึง ด้วยความมุ่งหมาย 3 ประการ คือ (1) สร้างความใกล้ชิด เพื่อให้ประชาชนเกิดความตื่นตัวที่จะไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งกันมากขึ้น (2) สร้างความเข้าใจต่อปัญหาและสถานการณ์ทางการเมือง ที่เป็นอยู่ในขณะนั้น (3) สร้างความเข้าใจในนโยบายของพรรค ที่ใช้ในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง กล่าวได้ว่าทุกคนในทีมงานต่างก็ทำงานหนัก โดยเฉพาะนายบัญญัติเองต้องทำงานหนักที่สุดในชีวิตการเมืองที่ผ่านมา แต่ผลการเลือกตั้งออกมาปรากฏว่าพ่ายแพ้อย่างขาดลอย และนายบัญญัติก็ได้แสดงความรับผิดชอบด้วยการลาออกจากตำแหน่งหัวหน้าพรรคในทันทีที่ได้มีการประกาศผลการเลือกตั้งอย่างเป็นทางการ

ซึ่งจากการศึกษาดังกล่าวผู้วิจัยพบว่า พรรคการเมืองมีหน้าที่และบทบาทที่สำคัญในกระบวนการทางการเมืองแบบประชาธิปไตย หากพรรคการเมืองใดทำหน้าที่และบทบาทได้อย่างมีประสิทธิภาพและยังเกิดประสิทธิผล การปกครองระบอบประชาธิปไตยในสังคมการเมืองนั้นๆ ย่อมบรรลุเป้าหมายในการสร้างสังคมที่เป็นธรรม หน้าที่หลักของพรรคการเมืองอาจจำแนกได้ 3 ประการ คือ ประการแรก คือ หน้าที่ในการรวบรวมความต้องการและผลประโยชน์ที่หลากหลายในสังคมการเมืองมาทำการศึกษา วิเคราะห์ และบูรณาการให้เกิดนโยบาย และมาตรการต่างๆ ของพรรคที่สอดคล้องกับอุดมการณ์ของพรรค หน้าที่ดังกล่าวนี้เรียกในภาษาอังกฤษว่า “Interests Aggregation” ซึ่งเป็นหน้าที่ที่สานต่อหน้าที่หลักของผลประโยชน์ต่างๆ คือการแสดงออกซึ่งผลประโยชน์ และความต้องการ ข้อนี้แสดงว่าพรรคการเมืองมีหน้าที่หลักในการรวบรวมความต้องการ และผลประโยชน์อันหลากหลายของกลุ่มผลประโยชน์เพื่อกำหนดเป็นนโยบายของพรรคสำหรับการแข่งขันการเลือกตั้ง ประการที่สอง คือ หน้าที่ในการแสวงหาอำนาจทางการเมืองโดยการแข่งขันการเลือกตั้ง เพื่อให้ได้ชัยชนะของพรรคการเมือง และการได้เป็น “รัฐบาล” การแสวงหาอำนาจทางการเมืองจึงทำให้หน้าที่ของพรรคการเมืองแตกต่างไปจากกลุ่มผลประโยชน์ ซึ่งมีได้ต้องการอำนาจทางการเมือง หรือได้ต้องการเป็น “รัฐบาล” แต่อย่างใด อย่างไรก็ตาม การทำหน้าที่เป็น “รัฐบาล” ของพรรคการเมืองที่ได้รับการสนับสนุนเป็นเสียงข้างมากนั้น ซึ่งต้องคำนึงถึงแนวคิด “การเป็นรัฐบาลที่ดี” อีกด้วย ประการที่สาม คือหน้าที่ที่ต้องมีการรับผิดชอบต่อประชาชนหรือ

สาธารณะชน (Public Accountability) กล่าวคือเมื่อได้รับความยินยอมของประชาชนให้ทำหน้าที่เป็นรัฐบาลแล้ว รัฐบาลต้องมีการรับผิดชอบต่อประชาชนโดยทำหน้าที่เป็นรัฐบาลที่มีความโปร่งใส ซื่อสัตย์สุจริต ไม่ทุจริตฉ้อโกง การรับผิดชอบต่อสาธารณะชนนั้นหมายรวมถึงความรับผิดชอบต่อรายบุคคล และความรับผิดชอบต่อทั้งคณะ (Individual & collective responsibility)

และจากการการศึกษาบทบาททางการเมืองของนายบัญญัติ บรรทัดฐานในบทบาทของการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในสภา และบทบาทสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนอกสภารวมถึงบทบาทของหัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ระหว่าง พ.ศ. 2546- พ.ศ.2548 นั้นสามารถนำมาพิจารณาเปรียบเทียบกับแนวคิดเกี่ยวกับผู้นำ ที่ได้นำเสนอไว้ว่า ผู้นำ หมายถึงผู้ที่ทำหน้าที่เป็นหัวหน้าคนอื่นหรือผู้ที่คนอื่นยินยอมเลือก หรือยกย่องให้เป็นหัวหน้า หรือเป็นตัวแทนของคนส่วนมาก ผู้นำจึงเป็นผู้ที่สามารถสั่ง แนะนำ มีอิทธิพลเหนือคนอื่นหรือสามารถควบคุมความคิด ความรู้สึก หรือพฤติกรรมของคนอื่นๆ ได้ การที่ผู้นำสามารถสั่งแนะนำ มีอิทธิพลเหนือคนอื่น หรือสามารถควบคุมความคิด ความรู้สึก หรือพฤติกรรมของคนอื่นๆ ได้ โดยผู้นำที่ดีควรมีลักษณะคือ (1) มีอุดมการณ์ทั้งคิด พูด และทำงานด้วยสติปัญญา มีเหตุผลกล้าแสดงความคิดเห็น กล้าตัดสินใจ เคารพความคิดเห็นของผู้อื่นฟังความคิดเห็นส่วนใหญ่ รู้จักประสานสามัคคีในหมู่คณะ ตลอดจนมีบุคลิกภาพและเป็นแบบอย่างที่ดี (2) มีมนุษยสัมพันธ์ มีความสามารถในการประสานงานได้อย่างดี และมีความสามารถในการประสานสัมพันธ์ในการจูงใจสมาชิกในการร่วมงานกับตนเองได้ (3) มีความเป็นผู้นำ คือมีความรู้ความเข้าใจในสภาพของสังคม เศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรม ทันต่อเหตุการณ์ปัจจุบัน (4) มีความกระตือรือร้น แสวงหาความรู้อยู่เสมอ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความรู้ความเข้าใจในการพัฒนาสามารถแก้ไขปัญหาได้ มีทัศนคติแบบประชาธิปไตย สอดคล้องกับแนวคิดของ ชส สันตสมบัติ (อ้างถึงใน กฤษฎา ทองอยู่ 2547: 20) ให้คำจำกัดความผู้นำทางการเมืองว่าเป็นบุคคลที่เคยดำรงตำแหน่งทางการเมืองในระดับสูง มีอำนาจในการตัดสินใจ และควบคุมอิทธิพลต่อการตัดสินใจ ซึ่งส่งผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง กฤษฎา ทองอยู่ (2547: 23) ให้ความหมายของคำว่า “ผู้นำ” หมายถึงผู้ที่มีคุณลักษณะเชี่ยวชาญพิเศษอยู่ในตัว มีพฤติกรรมที่โดดเด่น มีดุลพินิจ ความรู้ มีความคิดสร้างสรรค์ ความเด็ดขาด กล้าหาญ และสามารถใช้อุบายพิเศษส่วนตัว เพื่อแก้ไขปัญหาตามสถานการณ์ได้โดยมีความผิดพลาดน้อยที่สุด และกล้ารับผิดชอบต่อการตัดสินใจแก้ไขปัญหาต่างๆ โดยให้ความสำคัญกับความคิดผู้อื่น มุ่งให้เกิดความพึงพอใจต่อส่วนรวม เน้นจริยธรรม และคุณธรรมในการเป็นแบบอย่างต่อสาธารณะ ตลอดจนรักษาน้ำใจ และความสัมพันธ์อันดีกับคนในองค์กร เคารพสิทธิซึ่งกันและกัน ไม่ใช่อำนาจแต่สร้างความน่าเชื่อถือให้เกิดบารมี และตระหนักในศีลธรรม

ดังนั้นผู้วิจัยจึงสรุปและอภิปรายผลเรื่องบทบาททางการเมืองของนายบัญญัติ บรรทัดฐาน ได้ว่าเป็นหัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ที่ผ่านการเลือกตั้งมาจากสมาชิกพรรคประชาธิปัตย์ทั่วประเทศ เป็นหัวหน้าพรรคที่อ่อนด้อยในหลายๆเรื่อง โดยเฉพาะการเลือกตั้งทั่วไป เมื่อวันที่ 6 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2548 พรรคมีความด้อยกว่าพรรคไทยรักไทย นั่นเป็นเพราะหัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์อย่างนายบัญญัติ บรรทัดฐาน ไม่มีจุดขายเพียงพอ แถมมีจุดด้อยในหลายๆด้าน เมื่อเทียบกับทั้งจุดเด่นและจุดด้อยของหัวหน้าพรรคไทยรักไทยแตกต่างกันเป็นอย่างมาก ซึ่งการเลือกตั้งในครั้งนั้นที่นำพาพรรคลงสู่สนามเลือกตั้ง โดยได้ ส.ส. มาเพียง 96 คน ซึ่งการเลือกตั้งครั้งก่อนหน้านั้นพรรคประชาธิปัตย์ได้ ส.ส. 128 คน สมัยนายชวน หลีกภัย เป็นหัวหน้าพรรคด้วยความรับผิดชอบของนายบัญญัติที่ไม่สามารถนำพาพรรคไปสู่ความสำเร็จในความรู้สึกรู้สึกของผู้คนได้ แต่ในความเป็นจริงจะเห็นได้ว่า ภายใต้วิกฤตเช่นนั้นคือ ภายใต้วิกฤตที่ พ.ต.ท.ดร.ทักษิณ อยู่ในฐานะที่ได้เปรียบ เป็นพรรคที่ได้รับความนิยมสูงเป็นพิเศษใช้ทั้งอำนาจรัฐและอำนาจเงินในการเลือกตั้ง นายบัญญัติอธิบายว่า “ยังไรเราก็พ่ายอยู่แล้ว แต่ว่าผมก็บอกกับเพื่อนและคณะกรรมการบริหารทุกคนว่า เราจะนำเอาเหตุผลนี้มาอธิบายยกโทษให้กับตัวเองไม่ได้ เมื่อเราไม่สามารถนำพาพรรคไปสู่ความต้องการได้ เราได้น้อยกว่าเดิม ใจเรื่องจะชนะคุณทักษิณ คงไม่ชนะอยู่แล้ว แต่เรารู้ว่าได้น้อยกว่าเดิม เราน่าจะพิจารณาตัวเองเพื่อเปิดทางให้คนอื่นมารับหน้าที่ต่อไป ก็เลยลาออก” แต่ประการสำคัญในการนำพาพรรคการเมือง หรือในการทำงานการเมืองจิตวิญญาณของการเป็นผู้นำที่พร้อมจะก้าวลงจากตำแหน่ง เมื่อไม่สามารถทำภารกิจได้สำเร็จเพื่อเปิดทางให้คนอื่นซึ่งมีความพร้อมอยู่เป็นจำนวนมากในพรรคประชาธิปัตย์ได้ขึ้นมามีบทบาทแทนเป็นเรื่องที่มีความสำคัญมาก แล้วจิตวิญญาณเหล่านี้มีความสำคัญมากเพราะเป็นจิตวิญญาณของคนประชาธิปัตย์ ยุคโบราณชุดเก่าเป็นจำนวนมาก เมื่อปี 2518 ผมเข้ามาเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรใหม่ๆในพรรคประชาธิปัตย์ ผมได้ซึมซับจิตวิญญาณแห่งความเสียสละเหล่านี้จากคนรุ่นนั้นเป็นอันมาก ได้มีโอกาสเห็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรบางคน เป็นทหารเรือซึ่งได้รับการเสนอให้เป็นรัฐมนตรี เมื่อปี 2518 แทนที่คนเหล่านั้นจะรู้สึกยินดีที่ได้เป็นรัฐมนตรี เขากลับรู้สึกและกลับลุกขึ้นบอกกลางที่ประชุมพรรคว่า เขาสามารถเป็นรัฐมนตรีได้ แต่ถ้าพรรคไปเชิญคนนอกมาเป็นแทนเขา เขาคิดว่าน่าจะดีกว่าเขามาก นายบัญญัติอธิบายว่า “ผมคิดว่าภาพเหล่านี้รวมทั้งการแสดงความคิดเห็นในเชิงเสียสละ ที่ผมเห็นคนรุ่นนั้นได้ปฏิบัติผมประทับใจมาก เรื่องของความเสียสละของคนรุ่นก่อนๆของพรรคในเชิงที่ว่าพร้อมจะลาออกจากตำแหน่ง เพื่อให้คนอื่นเป็นแทนหรือ ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมชเองหลังจากที่ท่านคิดว่าท่านไม่ประสบผลสำเร็จในการเลือกตั้ง ท่านก็ลาออกเหมือนกัน ผมคิดว่าเรื่องเหล่านี้มันเป็นสิ่งที่ทำให้ ผมเกิดแรงบันดาลใจ เราน่าจะทำตามท่านเหล่านั้นบ้าง แล้วก็ทำได้ทำแล้วก็สบายใจ”

ดังนี้เมื่อกล่าวถึงเส้นทางการเมืองโดยสรุปของนายบุญญิต บรพัตฐาน แล้ว ณ บัดนี้ เขาก็อดีตหัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ และปัจจุบันดำรงตำแหน่งรองประธานที่ปรึกษาพรรคประชาธิปัตย์ ที่ยื่นเด่นเป็นสง่าพร้อมจะก้าวขึ้นตำแหน่งนายกรัฐมนตรี หากวันหนึ่งวันใด นายกรัฐมนตรีคนปัจจุบันต้องยุติบทบาททางการเมือง และพรรคประชาธิปัตย์ได้รับฉันทามติจากประชาชนให้เป็นผู้จัดตั้งรัฐบาลอีกครั้งหนึ่ง แต่นายบุญญิตจะก้าวขึ้นไปถึงดวงดาวในตำแหน่งนายกรัฐมนตรีต่อจากนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ หรือไม่มีใครที่จะพยากรณ์ได้ถูกต้องแม่นยำหรือจะเป็นบุญญิตขัดตาทัพเช่นเดียวกับการเป็นหัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ นั้นเป็นเพราะการเมืองมีความเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา สิ่งทีบอกว่าจะแน่นอนอาจจะกลายเป็นสิ่งที่ไม่แน่นอน ตามกฎพระไตรลักษณ์ที่ว่าสรรพสิ่งที่อุบัติขึ้นดำรงอยู่และดับสลายไป ไม่มีสิ่งใดที่ดำรงอยู่เป็นนิรันดร์ เช่นเดียวกับบทสรุปของวิถีทางการเมืองข้างหน้า ของนายบุญญิต บรพัตฐาน ก็คือเส้นทางการเมืองมิได้โรยด้วยดอกกุหลาบ หากแต่ต้องเผชิญกับการท้าทายในทุกสถานการณ์และเป็นภารกิจที่แสนยากลำบาก โดยเฉพาะกับการก้าวขึ้นสู่ตำแหน่งนายกรัฐมนตรี เปรียบเสมือนเข็นครกขึ้นภูเขา หรือการงมเข็มในมหาสมุทร แน่แน่นอนก็ไม่ควรจะประมาทกันว่ามันไม่มีทางเป็นไปได้เสียเลย เป็นเพราะการเมืองไทยอาจจะเกิดเรื่องทำนองอุปัทวเหตุได้ทุกเมื่อ หากวันใดการเมืองในพรรคประชาธิปัตย์หรือการเมืองนอกพรรค ต้องประสบกับเหตุการณ์ผันผวนจนยากที่จะควบคุมได้ ในขณะเดียวกันกับที่วันเวลาแห่งการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั่วไปใกล้จะมาถึงในอีกไม่ช้า

### 3. ข้อเสนอแนะ

#### 3.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

**3.1.1 การวางแผนติดตามการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองโดยใช้ทีมงานยุทธศาสตร์ของพรรคเป็นหน่วยงานหลัก** หน่วยงานนี้มีหน้าที่หลักที่ต้องประสานทำงานกับหน่วยงานต่างๆ และรายงานการเปลี่ยนแปลงด้านข้อมูลข่าวสารต่างๆ ทั้งหน่วยงานภาครัฐและจากกลุ่มการเมือง พรรคการเมืองต่างๆ ให้คณะผู้บริหารของพรรคได้รับทราบ ประการสำคัญคณะผู้บริหารจะต้องมอบหมายงานให้ผู้บริหารระดับสูงของพรรคได้รับผิดชอบ ตามความสนใจและความสามารถที่มีอยู่ และการให้สิทธิขาดในการตัดสินใจในงานส่วนต่างๆ แก่ผู้ที่ได้รับมอบหมาย โดยถือเป็นการรับผิดชอบต่อบุคคลนั้นโดยตรง รวมถึงการจัดการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารโดยการจัดให้มีทีมงานโฆษกของพรรค มีหน้าที่ตรวจสอบกลั่นกรองและเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร จัดให้มีทีมงานที่ปรึกษาหัวหน้าพรรค การจัดทีมงานที่มีความสามารถเพื่อเข้าพบบุคคลกลุ่มต่างๆ เป็นการจัดหางบประมาณสนับสนุนการทำงานของพรรค เพื่อเป็นการสร้างพันธมิตรทางการเมือง

**3.1.2 การทำพรรคให้เหมือนบ้าน** เนื่องจากความอบอุ่นของบ้านเท่านั้นที่จะทำให้ทุกคนที่เป็นประชาธิปไตย สามารถอยู่รวมกันเป็นครอบครัวที่มีความสมบูรณ์ได้ มีหัวหน้าพรรคเหมือนพ่อที่คอยดูแลลูก มีกรรมการบริหารพรรคและคณะผู้บริหารพรรคที่เป็นกันเองเหมือนพี่คุณน้อง มีเลขาพรรคเป็นแม่ที่ให้ความอบอุ่นกับทุกคนในพรรค เจ้าหน้าที่ทุกคนทำงานเหมือนเป็นพี่น้องกัน ประการสำคัญการถือหลักการบริหารที่ยึดหลักเหตุและผล หลักถูกและผิดในการมอบหมายงานและการทำงาน ไม่เข้าข้างใครที่ทำผิด ไม่กลั่นแกล้ง ใครที่ทำดีให้รางวัลแก่ผู้ที่ทำดี และลงโทษผู้ทำผิดอย่างจริงจัง การรักษาภาพประชาธิปไตยที่เป็นพรรคซึ่งยึดถือความถูกต้องในการทำงานทางการเมืองและงานราชการ นักการเมืองไม่มีสีเทามีเพียงสีขาวและสีดำ ไม่มีการทำงานเป็นอ๊อบและหลบซ่อน งานทุกอย่างสามารถเปิดเผยได้ รวมถึงการสร้างเครือข่ายทางการเมืองที่มีความเข้มแข็งมากขึ้น และการทำหน้าที่ฝ่ายค้าน ทำหน้าที่ตรวจสอบรัฐบาล

**3.1.3 กำหนดนโยบายพรรคจะต้องยืนหยัดมุ่งมั่นที่จะป้องกันและปราบปรามการทุจริตคอร์รัปชันทุกรูปแบบอย่างจริงจัง** โดยใช้กลไกแห่งรัฐทุกกลไก สนับสนุนองค์กรอิสระภาคประชาชนที่มีวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุน ส่งเสริม การป้องกันและปราบปรามการทุจริตคอร์รัปชันเร่งปฏิรูปและฟื้นฟูระบบสื่อเสรีสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดการทุจริต เพราะการครอบงำสื่อทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่งคือสื่อของรัฐ การแก้ไขกฎหมายที่เป็นอุปสรรคต่อการป้องกันและปราบปรามการทุจริตคอร์รัปชัน แก้ไขรัฐธรรมนูญเพื่อป้องกันการครอบงำองค์กรอิสระ เพิ่มอำนาจหน้าที่และเพิ่มความพร้อมให้องค์กรอิสระเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการตรวจสอบ

## 3.2 ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

**3.2.1 การเป็นหัวหน้าพรรค ควรจะยึดมั่นในอุดมการณ์ของประชาธิปไตย** อย่างเหนียวแน่นต่อผู้ระบบเผด็จการ เพื่อที่จะได้เป็นผู้นำพรรคที่มีบทบาทในการพัฒนาประชาธิปไตยในระบบการเมืองการปกครอง

**3.2.2 หัวหน้าพรรคควรดำเนินกิจกรรมต่างๆในสายกลาง** สร้างเครือข่ายทางการเมือง เปิดโอกาสให้นักเคลื่อนไหวนอกพรรคเข้ามามีส่วนร่วมในพรรค มีความประนีประนอมเข้าใจในบทบาทซึ่งกันและกัน ต่างมีแนวคิดตามวิถีทางของระบอบประชาธิปไตย หากมีเหตุการณ์ที่ไม่สงบขึ้น ต้องหาทางช่วยกันระงับหรือชี้แนะหาทางออกให้กับบ้านเมืองด้วยครรลองในระบอบประชาธิปไตย ในระบอบรัฐสภา

**3.2.3 ผู้นำพรรคการเมืองรุ่นใหม่ จำต้องมีลักษณะในการปรับตัวที่ยืดหยุ่นมากขึ้น** ให้ทันต่อสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบ ๆ ตัว ที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา และจำต้องมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกลอีกด้วย

**3.2.4 การเป็นนักการเมืองที่ดี ต้องรู้จักปฏิบัติตนให้เหมาะสมกับบทบาทและหน้าที่** ไม่ว่าจะเป็นหน้าที่ในสภาที่ต้องปฏิบัติตามระเบียบ กฎหมาย ข้อบังคับของการประชุม และการอภิปราย นำเสนอความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล ประกอบข้อเท็จจริงที่เชื่อถือได้ บทบาทนอกสภาที่ต้องพบปะดูแลแก้ไขปัญหาประชาชนในพื้นที่อย่างสม่ำเสมอ และการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองที่ต้องเสียสละ อุทิศตน และปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มกำลังความสามารถ

**3.2.5 การเป็นนักการเมือง ไม่ว่าจะเป็นดำรงตำแหน่งใด แสดงบทบาทหน้าที่ใดก็ตาม** ควรเปิดใจกว้างยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่างกัน ด้วยเหตุผลที่ว่าปัญหาเปลี่ยนแปลงสถานการณ์เปลี่ยนแปลง และมีความสลับซับซ้อนมากยิ่งขึ้น ดังนั้นจึงควรเตรียมความพร้อมเพื่อที่จะเข้ารับปัญหาและสถานการณ์ได้

**3.2.6 การนักการเมืองที่ดี และสามารถดำรงอยู่ได้อย่างยาวนานในเส้นทางการเมือง** ควรสร้างคุณลักษณะที่ดีคือ ซื่อสัตย์ สุจริต เคนสายกลาง ประนีประนอม ไม่แตกหัก ยึดมั่นในระบบรัฐสภา และยึดมั่นในหลักกฎหมาย หลักการ กฎระเบียบของสังคม

### 3.3 ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ

**3.3.1 ควรมีการศึกษาบทบาททางการเมืองของนายบัญญัติ บรรทัดฐาน แยกในแต่ละบทบาทโดยเฉพาะ** เพื่อให้ได้ข้อมูลทีลึกลงชัดเจน ซึ่งจะเป็นแนวทางหรือเป็นตัวอย่างให้แก่ผู้สนใจหรือนักการเมืองรุ่นหลังๆ นำคุณลักษณะที่โดดเด่นไปปฏิบัติและปรับใช้ให้เกิดประโยชน์แก่ตนเองมากยิ่งขึ้น และเพื่อให้ผู้วิจัยมีความเข้าใจที่ลึกซึ้งในการแสดงบทบาทแต่ละด้านมากขึ้น

**3.3.2 ควรมีการศึกษาถึงบทบาททางการเมือง หรือคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักการเมืองในทัศนคติของประชาชน** เพื่อนำมาใช้เป็นข้อเสนอแนะหรือเป็นตัวอย่างให้แก่ผู้สนใจด้านการเมือง หรือนักการเมืองนำไปเป็นแบบอย่างที่ดี

**3.3.3 ควรมีการศึกษาบทบาททางการเมืองของนักการเมืองท่านอื่น หรือนักการเมืองประเภทอื่น** เพื่อให้ทราบถึงการแสดงบทบาทและหน้าที่ทางการเมืองในสถานะต่างๆ ซึ่งจะช่วยให้สามารถเปรียบเทียบการแสดงบทบาทต่างๆ ในทางการเมืองได้ชัดเจนยิ่งขึ้น